

Η Διοικητική Κράτηση Ως Βασική Επιλογή

Πώς η Ελλάδα, με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γενικεύει τη διοικητική κράτηση των μεταναστών.

Η κράτηση μεταναστών και αιτούντων άσυλο για διοικητικούς λόγους αποτελεί κοινή πρακτική στην Ελλάδα, παρόλο που παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι Ελληνικές Αρχές χρησιμοποιούν τη διοικητική κράτηση και τις νέες κλειστές δομές φιλοξενίας που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως μέσο για να αποτρέπουν τους ανθρώπους από το να ζητούν άσυλο στην Ευρώπη. Η διοικητική κράτηση, όπως περιγράφεται στην ελληνική νομοθεσία, θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο ως έσχατη λύση και μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Η διοικητική κράτηση συνεπάγεται όχι μόνο οικονομικό, αλλά και σημαντικό ηθικό κόστος. Η διοικητική κράτηση χωρίς λόγο παραβιάζει θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα ελεύθερης κίνησης και διαμονής των πολιτών, το δικαίωμα στην υγεία, και το δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή. Υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις αντί της διοικητικής κράτησης και πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε αυτές.

© Oxfam International και Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Νοέμβριος 2021

Το έγγραφο αυτό συντάχθηκε από το Βασίλη Παπαστεργίου. Αποτελεί μέρος μιας σειράς εγγράφων που έχουν συνταχθεί για την παροχή πληροφοριών στον δημόσιο διάλογο σχετικά με θέματα αναπτυξιακής και ανθρωπιστικής πολιτικής.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα θέματα που τίθενται σε αυτό το έγγραφο, μπορείτε να στείλετε ηλεκτρονικό μήνυμα στη διεύθυνση erin.mckay@oxfam.org

Αυτή η δημοσίευση προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά το κείμενο μπορεί να χρησιμοποιηθεί δωρεάν για σκοπούς υπεράσπισης, εκστρατείας, εκπαίδευσης και έρευνας, υπό την προϋπόθεση ότι η πηγή θα αναγνωρίζεται πλήρως. Ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων ζητά να καταχωρηθεί σε αυτόν κάθε τέτοια χρήση για σκοπούς αξιολόγησης των επιπτώσεων. Για την αντιγραφή σε οποιοδήποτε άλλες περιπτώσεις ή για την επαναχρησιμοποίηση σε άλλες δημοσιεύσεις, ή για μετάφραση ή προσαρμογή, πρέπει να εξασφαλίζεται η άδεια και μπορεί να χρεώνεται τέλος. E-mail: policyandpractice@oxfam.org.uk.

Οι πληροφορίες σε αυτή τη δημοσίευση είναι σωστές κατά τη στιγμή της δημοσίευσης.

Φωτογραφία στο εξώφυλλο: [Διαμαρτυρίες μετά τη φωτιά στον καταυλισμό] προσφύγων της Μόριας τον Σεπτέμβριο του 2020 από τον Yousif Al Shewali/Oxfam]

ΣΥΝΟΨΗ

Η διοικητική κράτηση πολιτών τρίτων χωρών στην Ελλάδα έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Μολονότι η νομοθεσία μέχρι το 2020 ανέφερε ότι η κράτηση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί μόνο ως έσχατη λύση, 3.000 πολίτες τρίτων χωρών βρίσκονται σε διοικητική κράτηση, πράγμα που σημαίνει ότι κρατούνται χωρίς να υπάρχει καμία ποινική κατηγορία εναντίον τους.¹ Από αυτούς, σχεδόν το ήμισυ (46%) κρατείται για πάνω από έξι μήνες.

Η Ελλάδα πρόσφατα ψήφισε νομοθεσία που επιτρέπει στις Αρχές να θέτουν σε κράτηση άτομα που ζητούν άσυλο. Ακολούθησε μια αλλαγή στη νομοθεσία, προκειμένου να δοθεί στις Αρχές η εξουσία να θέτουν τους μετανάστες που δεν ζητούν άσυλο υπό κράτηση χωρίς να εξετάζουν τη χρήση εναλλακτικών μέτρων. Και οι δύο νομοθετικές αλλαγές υπονομεύουν το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας και θέτουν σε κίνδυνο την πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου.

Τα μέτρα αυτά της Ελληνικής Κυβέρνησης καθιστούν τη διοικητική κράτηση τον κανόνα και όχι την εξαίρεση.

Η παρούσα έκθεση καθορίζει επτά διαφορετικές κατηγορίες ατόμων που κρατούνται άδικα:

1. Άτομα που ζητούν άσυλο ενώ βρίσκονται ήδη υπό κράτηση.
2. Άτομα χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα
3. Αιτούντες άσυλο που παραβιάζουν τον γεωγραφικό περιορισμό που τους επιβλήθηκε.
4. Όλοι οι αιτούντες άσυλο που φθάνουν στο νησί της Κω.
5. Οι μετανάστες και οι πρόσφυγες που κρατήθηκαν πριν από την εικαζόμενη επαναπροώθησή τους.
6. Άτομα που ζητούν άσυλο ενώ δεν βρίσκονται υπό κράτηση.
7. Αιτούντες άσυλο των οποίων η αίτηση ασύλου ήταν αδύνατη λόγω διοικητικών ελλείψεων.

Η διάρκεια της κράτησης διαφέρει ανάλογα με το αν πρόκειται για άτομο που ζητά άσυλο ή όχι. Οι πρόσφατες αλλαγές στη νομοθεσία κατέστησαν δυνατή την παράταση της περιόδου κράτησης για τους αιτούντες άσυλο έως τους 18 μήνες. Για τους αιτούντες άσυλο που δεν έχουν υποβάλει αίτηση ασύλου, η κράτηση συχνά υπερβαίνει τους έξι μήνες.

Οι Ελληνικές Αρχές αρνούνται να εξετάσουν εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης, ακόμη και σε περιπτώσεις όπου έχει ληφθεί απόφαση απέλασης, αλλά δεν μπορεί να εφαρμοστεί. Η Τουρκία, για παράδειγμα, αρνείται την επιστροφή μεταναστών και αιτούντων άσυλο από την Ελλάδα λόγω των περιοριστικών μέτρων που σχετίζονται με τη νόσο COVID-19. Τα άτομα που θα υπόκειντο στην διαδικασία επιστροφής βρίσκονται σε κράτηση αντί να τους επιβληθούν λιγότερο σκληρές εναλλακτικές λύσεις.

Τα διοικητικά δικαστήρια μπορούν να αποφασίσουν να θέσουν ή να κρατήσουν κάποιον υπό κράτηση σε δύο περιπτώσεις: κατά τον αυτεπάγγελτο έλεγχο της παράτασης της κράτησης και κατά την εξέταση αντιρρήσεων από τον κρατούμενο. Τα δικαστήρια πολύ συχνά εγκρίνουν την παράταση της κράτησης στο πλαίσιο του αυτεπάγγελτου ελέγχου, γεγονός που καταδεικνύει ένα δομικό πρόβλημα και υπογραμμίζει τη σημασία της νομικής συνδρομής για τις υποθέσεις κράτησης. Οι συνθήκες κράτησης έχουν επικριθεί έντονα, με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων να διαπιστώνει ότι

ενδέχεται ακόμη και να παραβιάζουν το άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα – δηλαδή να συνιστούν απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία. Η κριτική αυτή, ωστόσο, έπεσε στο κενό.

Ένα στα πέντε άτομα κρατούνται για μεγάλο χρονικό διάστημα σε κρατητήρια της αστυνομίας που έχουν σχεδιαστεί για να παραμένουν εκεί άνθρωποι για λίγες μόνο ώρες. Παραμένουν κλειδωμένα όλη μέρα σε αυτά τα κελιά υπό απαράδεκτες συνθήκες. Κρατούνται επίσης άτομα με ευαλωτότητες, όπως μόνες γυναίκες, παιδιά και άτομα με σοβαρά προβλήματα ψυχικής υγείας. Αυτό συμβαίνει ακόμη και αν η πρακτική της κράτησης παιδιών σε αστυνομικά τμήματα έχει καταργηθεί από τον νόμο λόγω διεθνών πιέσεων. Παιδιά χωρίς γονείς ή κηδεμόνες κρατούνται επίσης παράνομα.

Κάθε συζήτηση σχετικά με εναλλακτικά μέτρα για την κράτηση πρέπει να αρχίζει με την αναγνώριση ότι η στέρηση της προσωπικής ελευθερίας θα πρέπει πάντοτε να αποτελεί έσχατη λύση. Ενώ η νομοθεσία για τη μετανάστευση και το άσυλο αναγνωρίζει τη δυνατότητα εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης, στην πράξη, οι Ελληνικές Αρχές επιλέγουν τη διοικητική κράτηση. Οι εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης (όπως η εμφάνιση ανά τακτά χρονικά διαστήματα στο τοπικό αστυνομικό τμήμα – μια επιλογή που χρησιμοποιείται συνήθως για υπόπτους τέλεσης ποινικών αδικημάτων για τους οποίους εκκρεμεί δίκη) έχουν ήδη κατοχυρωθεί από τον νόμο. Αυτές οι εναλλακτικές λύσεις είναι πολύ πιο αναλογικές και δεν παραβιάζουν το ανθρώπινο δικαίωμα να μην κρατείται κάποιος χωρίς σοβαρό λόγο.

Η αυξανόμενη τάση επιβολής της διοικητικής κράτησης, παράλληλα με την κατασκευή πέντε νέων Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης Πολλαπλών Σκοπών που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, δε συνάδει με το ευρωπαϊκό δίκαιο και την ελληνική νομοθεσία. Απαιτούνται σημαντικές νομοθετικές και πολιτικές αλλαγές για να ευθυγραμμιστεί η Ελλάδα με το κράτος δικαίου.

Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται:

- Ο τερματισμός της παρατεταμένης κράτησης σε αστυνομικά τμήματα
- Ο τερματισμός της κράτησης για άτομα για τα οποία δεν υφίσταται πραγματική και άμεση δυνατότητα επιστροφής
- Η αποφυγή της γενίκευσης της κράτησης που θα εκφράζεται με την κατασκευή «κλειστών και ελεγχόμενων» κέντρων
- Η εξασφάλιση ότι η επιβολή κράτησης για λόγους δημόσιας τάξης και εθνικής ασφάλειας δεν θα χρησιμοποιείται για την επιβολή κυρώσεων στην αίτηση ασύλου
- Η εξασφάλιση ότι τα παιδιά δεν θα κρατούνται
- Η θέσπιση ενός περιορισμένου χρονικού ορίου της διάρκειας της κράτησης
- Η θέσπιση δικαστικής απόφασης ως απαραίτητη προϋπόθεση για την κράτηση
- Η διασφάλιση ότι οι Αρχές θα κάνουν ατομική αξιολόγηση του κινδύνου διαφυγής
- Η διασφάλιση της παροχής αποτελεσματικής νομικής συνδρομής σε άτομα που τελούν υπό κράτηση

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από το 2016, η Ελλάδα βρίσκεται στο επίκεντρο όσον αφορά στην ανάπτυξη νέων ευρωπαϊκών πολιτικών ασύλου. Ελλείπει συναίνεση σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τη μεταρρύθμιση και την εναρμόνιση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, η Ελληνική Κυβέρνηση, με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, έχει μεταρρυθμίσει τους νόμους και τις πρακτικές της. Μία από αυτές τις πρακτικές είναι η αυξημένη χρήση της διοικητικής κράτησης για τον έλεγχο και την αποτροπή των αιτούντων άσυλο, και τον περιορισμό των ελευθεριών τους.²

Η παρούσα έκθεση εξετάζει την πρακτική της διοικητικής κράτησης πολιτών τρίτων χωρών στην Ελλάδα. Εξετάζει πόσο εκτεταμένη είναι η πρακτική, τη συμβατότητά της με τα ανθρώπινα δικαιώματα (ιδίως τη διάρκεια της διοικητικής κράτησης και την κράτηση ευάλωτων ατόμων) και προτείνει εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης. Η έκθεση περιγράφει τις νομικές διατάξεις σχετικά με τη διοικητική κράτηση και τις περιπτώσεις στις οποίες οι Αρχές χρησιμοποιούν τη διοικητική κράτηση, ιδίως όσον αφορά στους αιτούντες άσυλο. Επίσης παρουσιάζει μαρτυρίες από άτομα που κρατούνται κατά την αναζήτηση ασύλου.

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και με το διοικητικό δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η κράτηση των αιτούντων άσυλο θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο ως έσχατη λύση. Η στέρηση της ελευθερίας των ανθρώπων μας αφαιρεί την ανθρωπιά μας, και δεν θα πρέπει να επιλέγεται εάν δεν εξεταστούν όλες οι άλλες επιλογές, ιδίως σε σχέση με ανθρώπους που απλώς αναζητούν προστασία. Δεδομένου ότι υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης που δεν χρησιμοποιούνται· η κράτηση ατόμων για λόγους που σχετίζονται με την μετανάστευση αποτελεί, επομένως, πολιτική επιλογή. Η έκθεση δείχνει ότι οι Ελληνικές Αρχές, αντί να εξετάζουν εναλλακτικές λύσεις, επιβάλλουν την κράτηση με γενικευμένο τρόπο, μεταξύ άλλων και στους αιτούντες άσυλο. Αυτή η γενικευμένη κράτηση συχνά παρατείνεται λόγω διοικητικών καθυστερήσεων και εις βάρος των δικαιωμάτων των πολιτών τρίτων χωρών. Η ελληνική νομοθεσία επιτρέπει αυτή τη γενικευμένη τάση κράτησης.

Μια πρόσφατη τροποποίηση του νόμου έδωσε στις Ελληνικές Αρχές την εξουσία να επιβάλλουν την κράτηση μεταναστών χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα δίχως την υποχρέωση να εξετάζουν πρώτα τη δυνατότητα εναλλακτικών μέτρων. Οι Ελληνικές Αρχές φαίνεται επίσης ότι προωθούν το μοντέλο των «κλειστών και ελεγχόμενων» κέντρων φιλοξενίας που εισήγαγε η Ευρωπαϊκή Ένωση ως μέσο ελέγχου της μετακίνησης και των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού των προσφύγων. Οι εικόνες από το κέντρο στη Σάμο που άνοιξε πρόσφατα με σκοπό την

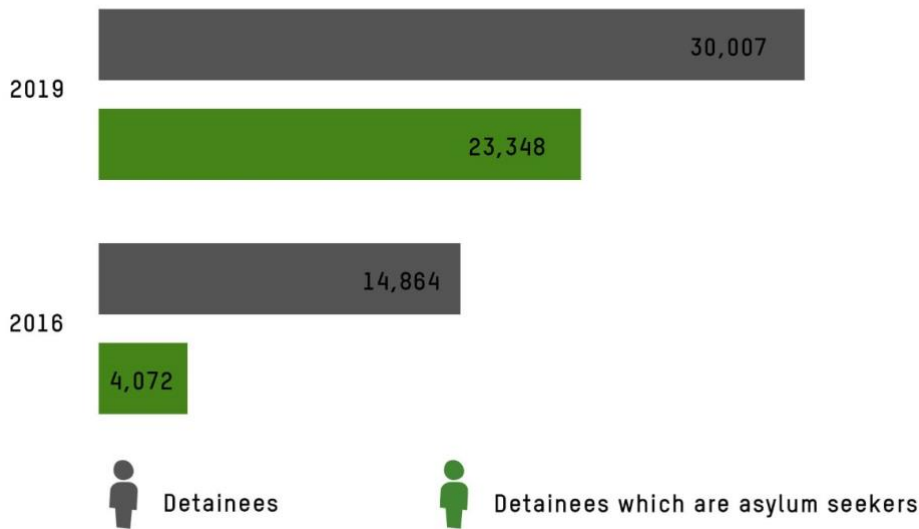
φιλοξενία 3.000 αιτούντων άσυλο αποκαλύπτουν την πραγματικότητα της γενικευμένης κράτησης: παραβίαση του δικαιώματος στην ελευθερία, αδιέξοδο για την ενσωμάτωση. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η κατασκευή αυτού του νέου «κλειστού και ελεγχόμενου κέντρου» χρηματοδοτείται πλήρως από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης και Ένταξης.³

2. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΡΑΤΗΣΗ: ΜΙΑ ΑΥΞΗΤΙΚΗ ΤΑΣΗ

Στις 30 Ιουνίου 2021, 2.392 άτομα βρίσκονταν υπό κράτηση σε επτά Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης Αλλοδαπών (ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α.) στην Ελλάδα (Αμυδαλέζα, Ταύρο, Κόρινθο, Παρανέστι, Ξάνθη, Φυλάκιο και Κω).⁴ Σύμφωνα με στοιχεία που παρασχέθηκαν στο Ελληνικό Κοινοβούλιο από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 1.109 από αυτά τα άτομα (σχεδόν 50%) κρατούνται για περισσότερο από έξι μήνες. Εκτός από τους ανθρώπους στο Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών (ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α.), άλλα 601 άτομα κρατούνται σε αστυνομικά τμήματα. Αυτό σημαίνει ότι συνολικά 2.993 άτομα βρίσκονταν υπό κράτηση στις 30 Ιουνίου 2021.⁵

Ο συνολικός αριθμός των πολιτών τρίτων χωρών για τους οποίους εκδόθηκαν εντάλματα κράτησης αυξήθηκε σημαντικά μεταξύ 2016 και 2019. Η πλειονότητα των αποφάσεων διοικητικής κράτησης αφορούν σε αιτούντες άσυλο. Το 2016, ο συνολικός αριθμός των ατόμων για τους οποίους εκδόθηκαν αποφάσεις κράτησης ήταν 14.864, εκ των οποίων 4.072 ήταν αιτούντες άσυλο. Το 2019, ο αριθμός αυτός είχε διπλασιαστεί σε 30.007 άτομα.⁶

IN 2019, THE NUMBER OF DETAINEES HAS MORE THAN DOUBLED.

Μείωση των αποφάσεων κράτησης σημειώθηκε το 2020, με συνολικά 14.993 αποφάσεις κράτησης που εκδόθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, από τις οποίες οι 10.130 αφορούσαν σε αιτούντες άσυλο.⁷ Η μείωση αυτή μπορεί να αποδοθεί τόσο στους περιορισμούς στη μετακίνηση λόγω πανδημίας όσο και στον μικρότερο αριθμό αφίξεων στα ελληνικά νησιά. Στα τέλη του 2020, 2.408 άτομα βρίσκονταν υπό κράτηση στα προαναχωρησιακά κέντρα σε σύγκριση με 2.847 στα τέλη του 2019.

Η απόκλιση σε αυτούς τους αριθμούς οφείλεται στο γεγονός ότι οι πολίτες τρίτων χωρών για τους οποίους εκδόθηκαν εντάλματα κράτησης δεν κρατήθηκαν όλοι ταυτόχρονα ή σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν κρατήθηκαν καθόλου. Επιπλέον, η διάρκεια των κρατήσεων ποικίλλει από μερικές ημέρες έως πολλούς μήνες. Ωστόσο, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2021, εκδόθηκαν 9.575 αποφάσεις διοικητικής κράτησης, γεγονός που αντιπροσωπεύει σημαντική μείωση σε σύγκριση με το 2020. Η πλειοψηφία (7.247) έχει εκδοθεί βάσει των διατάξεων του Ν. 3907/2011 (σχετικά με τις επιστροφές), 1.980 με τον Ν. 33856/2005 (σχετικά με τις απελάσεις) και μόνο 348 στο πλαίσιο των διατάξεων του Ν. 4636/2019 (σχετικά με την διαδικασία ασύλου).⁸

Διάρκεια διοικητικής κράτησης

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, στις 30 Ιουνίου 2021, σχεδόν οι μισοί από τους πολίτες τρίτων χωρών που βρίσκονταν υπό κράτηση, παρέμεναν στα κρατητήρια για περισσότερο από έξι μήνες. Η διάρκεια της κράτησης διαφέρει ανάλογα με το αν αναφέρεται σε αιτούντες άσυλο ή σε πολίτες τρίτων χωρών

εκτός διαδικασίας ασύλου. Στην περίπτωση των αιτούντων άσυλο, η πρόσφατη ελληνική νομοθεσία προβλέπει μια περίοδο κράτησης 50 ημερών.⁹ Μπορεί να υπάρχουν διαδοχικές αποφάσεις που παρατείνουν την κράτηση για άλλες 50 ημέρες κάθε φορά (κάθε παράταση πρέπει να αιτιολογείται για τους ίδιους λόγους με την αρχική απόφαση). Το μέγιστο χρονικό όριο για αυτές τις παρατάσεις είναι οι 18 μήνες. Ο πρόσφατος νόμος εξαιρεί όμως ρητά τον χρόνο κράτησης ενός προσώπου λόγω προηγούμενης απόφασης απέλασης ή επιστροφής. Δεδομένου ότι η κράτηση βάσει των νομικών διατάξεων για την απέλαση και την επιστροφή (Ν. 3907/2011 και Ν. 3386/2005) μπορεί επίσης να παραταθεί μέχρι και τους 18 μήνες, θεωρητικά είναι δυνατό άνθρωποι να βρίσκονται υπό κράτηση μέχρι και 36 μήνες - απλά γιατί είναι πολίτες τρίτων χωρών.¹⁰

Υπάρχει διχογνωμία σχετικά με το χρονικό σημείο κατά το οποίο αρχίζει να υπολογίζεται η κράτηση για τους αιτούντες άσυλο που υποβάλλουν αίτηση ασύλου κατά τη διάρκεια της κράτησής τους. Αν και κατ' ορθήν ερμηνεία του νόμου, αυτό το χρονικό σημείο θα έπρεπε να είναι η πρώτη ημέρα κράτησης, στην πράξη, οι Αρχές θεωρούν ότι η κράτηση αρχίζει να υπολογίζεται από τη στιγμή της υποβολής της αίτησης ασύλου στην τοπική Περιφερειακή Υπηρεσία Ασύλου. Ωστόσο, υπάρχουν συχνά σημαντικές καθυστερήσεις έως και πέντε μηνών για την καταγραφή των αιτήσεων ασύλου από άτομα που τελούν υπό κράτηση.¹¹ Το αποτέλεσμα αυτής της πρακτικής είναι η παράταση της κράτησης, η οποία μπορεί να υπερβεί τη μέγιστη προβλεπόμενη διάρκεια, χωρίς να φταίει το πρόσωπο που υποβάλλει την αίτηση. Αυτό συνιστά επίσης σαφή παραβίαση του νόμου, σύμφωνα με τον οποίο «καθυστερήσεις των διοικητικών διαδικασιών που δεν μπορούν να αποδοθούν στον αιτούντα δεν δικαιολογούν συνέχιση της κράτησης».¹² Στην πράξη, η νομοθετική μεταρρύθμιση του 2019 παρέτεινε τον πραγματικό χρόνο κατά τον οποίο οι αιτούντες άσυλο παραμένουν υπό κράτηση.¹³

Για τους πολίτες τρίτων χωρών χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα (είτε πρόκειται για άτομα που δεν έχουν υποβάλει αίτηση ασύλου είτε για αιτούντες άσυλο των οποίων η αίτηση απορρίφθηκε με έκδοση δευτεροβάθμιας απόφασης), η νομοθεσία προβλέπει πιθανή περίοδο κράτησης έξι μηνών, η οποία μπορεί να παραταθεί έως 18 μήνες.¹⁴ Στην πράξη, η κράτηση συχνά διαρκεί περισσότερο από έξι μήνες.

3. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΠΕΡΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Διοικητική κράτηση των αιτούντων άσυλο

Κατά κανόνα, το διεθνές δίκαιο απαγορεύει την άσκηση ποινικής δίωξης κατά προσώπου που εισήλθε σε μια χώρα για να ζητήσει άσυλο. Ενώ κάθε αίτηση ασύλου θα πρέπει να εξετάζεται από τις αρμόδιες Αρχές, το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιτρέπει τη χρήση της κράτησης κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας μόνο σε πολύ συγκεκριμένες περιστάσεις.¹⁵ Η ελληνική νομοθεσία, κατ'αρχάς, σέβεται την αρχή αυτή, δεδομένου ότι ορίζει ότι *«υπήκοος τρίτης χώρας που επιδιώκει διεθνή προστασία δεν κρατείται μόνο για τον λόγο ότι έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας και για το γεγονός ότι έχει εισέλθει παράνομα στη χώρα και παραμένει χωρίς άδεια διαμονής»*.¹⁶ Παρά το γεγονός αυτό, παρατηρείται αυξημένη χρήση της διοικητικής κράτησης κατά την εφαρμογή του νόμου και, κατά συνέπεια, οι αιτούντες άσυλο είναι πιθανό να βρεθούν υπό κράτηση, ανεξάρτητα από τις προσωπικές τους συνθήκες.

Το 2019, η Ελλάδα θέσπισε νέα νομοθεσία που σήμαινε ότι οι αιτούντες άσυλο θα μπορούσαν να κρατούνται βάσει μιας σειράς λόγων κράτησης που συνδέονται με την αίτησή τους για άσυλο. Αυτοί περιλαμβάνει τον προσδιορισμό της ταυτότητάς τους, τον κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια και τη δημόσια τάξη, καθώς και τον κίνδυνο διαφυγής.¹⁷ Σύμφωνα με την Ελληνική και την Ενωσιακή νομοθεσία, τα άτομα που βρίσκονται υπό κράτηση και υποβάλλουν αίτηση ασύλου μπορούν να παραμείνουν υπό κράτηση μόνο μετά από ατομική αξιολόγηση και εάν δεν μπορούν να εφαρμοστούν εναλλακτικά μέτρα.¹⁸

Η νομοθεσία αυτή ορίζει επίσης ότι η Αρχή που είναι αρμόδια για την έκδοση απόφασης κράτησης πρέπει να εκδώσει γραπτή διοικητική απόφαση με κατάλληλη και επαρκή αιτιολόγηση της απόφασης. Η απόφαση θα πρέπει να περιλαμβάνει τη διάρκεια της κράτησης, τα δικαιώματα του κρατουμένου και τη δυνατότητα νομικής συνδρομής.

Το Συμβούλιο Επικρατείας επισημαίνει ότι ο κίνδυνος για τη δημόσια τάξη πρέπει να είναι «δεόντως δικαιολογημένος»¹⁹, ενώ το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφέρει ότι η συμπεριφορά του αλλοδαπού πρέπει να αποτελεί «πραγματικό» κίνδυνο και «καθαρή» απειλή για τη δημόσια τάξη.²⁰ Ο ίδιος ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη παρατήρησε ότι υπάρχει κατάχρηση της διοικητικής κράτησης βάσει της επίκλησης της δημόσιας τάξης και των ανησυχιών για την εθνική ασφάλεια.²¹ Επιπλέον, η Οδηγία για τις Επιστροφές (2008/115/ΕΚ) δεν προβλέπει την κράτηση για λόγους δημόσιας τάξης και, ως εκ τούτου, η σχετική διάταξη του άρθρου 30 παράγραφος 1 στοιχείο

γ, που παρέχει αυτή την εξουσία στον Αστυνομικό Διοικητή, αποτελεί σαφώς παρερμηνεία του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κάθε απειλή για τη δημόσια τάξη θα πρέπει να βασίζεται σε συγκεκριμένη κατηγορία που απευθύνεται στον αιτούντα από τις αρμόδιες δικαστικές Αρχές.

Συνοπτικά, η νέα νομοθεσία περιγράφει τους λόγους για τους οποίους μπορεί να κρατούνται οι αιτούντες άσυλο. Ενώ, φαινομενικά, δεν θέτει εκείνους που υποβάλλουν αίτηση ασύλου ενώ βρίσκονται υπό κράτηση σε χειρότερη θέση από εκείνους που υποβάλλουν αίτηση αλλά δεν βρίσκονται υπό κράτηση, αυτό δεν συμβαίνει στην πράξη.

Τα στοιχεία της κυβέρνησης δείχνουν ότι το 2020, 4.062 αιτούντες άσυλο υπέβαλαν αίτηση ασύλου ενώ βρίσκονταν υπό κράτηση,²² και οι περισσότεροι από τους οποίους παρέμειναν υπό κράτηση κατά την αξιολόγηση της αίτησής τους. Από τις αιτήσεις αυτές, ποσοστό μεγαλύτερο του 90% (3.692) απορρίφθηκαν, ενώ μόνο 316 (7,8%) έγιναν δεκτές. Άλλες 79 αποφάσεις παρείχαν επικουρική προστασία στους αιτούντες άσυλο.²³

Διοικητική κράτηση μη αιτούντων άσυλο αλλοδαπών

Η Ελληνική νομοθεσία προβλέπει ότι άνθρωποι που εισέρχονται παράνομα στην Ελλάδα, χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα, μπορούν να κρατούνται σε ορισμένες περιπτώσεις. Συχνά, οι Ελληνικές Αρχές εκδίδουν απόφαση απέλασης και, εν αναμονή της απέλασης, κρατείται υψηλό ποσοστό παράτυπων μεταναστών.²⁴ Για τους ανθρώπους που ζουν στη χώρα χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα μπορεί επίσης να εκδοθεί απόφαση κράτησης και επιστροφής.²⁵

Τον Μάιο του 2020, ο Έλληνας νομοθέτης τροποποίησε τον νόμο που προέβλεπε ότι η διοικητική κράτηση εν όψει επιστροφής πρέπει να εφαρμόζεται ως έσχατη λύση. Η τροπολογία άλλαξε τη διατύπωση του νόμου ώστε να δοθεί στις Αρχές η δυνατότητα να επιβάλλουν κράτηση χωρίς την υποχρέωση να εξετάζουν εναλλακτικά μέτρα.

Αυτή η αλλαγή σημαίνει ότι η κράτηση είναι τώρα ο κανόνας και όχι η εξαίρεση. Αυτή η νομοθετική αλλαγή παραβιάζει επίσης το ευρωπαϊκό δίκαιο για τις επιστροφές, το οποίο επιτρέπει τη διοικητική κράτηση μόνο όταν δεν υπάρχει επιλογή για «λιγότερο εξαναγκαστικά μέτρα».²⁶

Οι προσφυγές και ο δικαστικός έλεγχος που παρέχει ανεπαρκή προστασία

Η διοικητική κράτηση φαίνεται να είναι ο κανόνας και όχι η εξαίρεση στην περίπτωση έκδοσης απόφασης επιστροφής ή απέλασης. Από τις 1.990 αποφάσεις απέλασης, σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις (1.980, ή 99,4%) επιβλήθηκε διοικητική κράτηση. Το ποσοστό κράτησης μειώνεται στο 64% σε περίπτωση έκδοσης απόφασης επιστροφής.²⁷ Οι προσφυγές στην δικαιοσύνη σπανίως

«Υπήκοοι τρίτων χωρών που υπόκεινται σε διαδικασίες επιστροφής τίθενται υπό κράτηση προκειμένου να προετοιμαστεί η επιστροφή τους και να πραγματοποιηθεί η διαδικασία απομάκρυνσής τους. Σε περίπτωση που ο αρμόδιος υπάλληλος θεωρήσει ότι

α) δεν υπάρχει κίνδυνος διαφυγής,

β) ο εν λόγω υπήκοος τρίτης χώρας είναι συνεργάσιμος και δεν εμποδίζει την προετοιμασία της επιστροφής καθώς και τη διαδικασία απομάκρυνσής του ή

γ) δεν τίθεται θέμα εθνικής ασφαλείας.

Εφαρμόζονται άλλα λιγότερο καταναγκαστικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 3, εάν θεωρηθεί αποτελεσματικό.»

Σύμφωνα με τη νέα διατύπωση του Ν. 3907/2011, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4686/2020

ανατρέπουν αυτές τις αποφάσεις· λιγότερο από το 1% των αποφάσεων κράτησης ανατρέπονται ενώ μόνο μία στις οκτώ αποφάσεις κράτησης προσβάλλονται από τους κρατούμενους ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων.²⁸

4. ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΝ ΣΕ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Η κράτηση των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών είναι απάνθρωπη. Η αποκατάσταση είναι δύσκολη και μερικές φορές αδύνατη.

Η κράτηση αυτή καθαυτή μπορεί να προκαλέσει τραύματα και οι κακές συνθήκες διαβίωσης κατά τη διοικητική κράτηση επιδεινώνουν το πρόβλημα. Οι άνθρωποι ζουν σε συνθήκες συνωστισμού, μερικές φορές ακόμα και σε αστυνομικά τμήματα, χωρίς παροχή ψυχολογικής συνδρομής, και συχνά κρατούνται για άγνωστο χρονικό διάστημα. Η ψυχολογική πίεση που προκαλεί αυτή η κατάσταση έχει οδηγήσει σε θανάτους με αυτοκτονία καθώς και σε θανάτους ανθρώπων που δεν έλαβαν την απαραίτητη ιατρική περίθαλψη.

Τον Μάρτιο του 2021, δύο άνθρωποι πέθαναν κατά τη διάρκεια της κράτησης. Η πρώτη υπόθεση αφορούσε σε έναν νεαρό άνδρα είκοσι ετών που είχε ήδη τεθεί υπό κράτηση για 16 μήνες. Αυτοκτόνησε στο κέντρο κράτησης στην Κόρινθο, όταν έμαθε ότι η κράτησή του θα παραταθεί εκ νέου.²⁹ Η δεύτερη υπόθεση αφορούσε σε έναν άνδρα 44 ετών στην Κω, όπου οι αιτούντες άσυλο λαμβάνουν αποφάσεις κράτησης γενικευμένα. Πέθανε ενώ βρισκόταν υπό κράτηση και περίμενε ιατρική περίθαλψη για μια ιάσιμη νόσο.³⁰

Οι άνθρωποι που ρωτήθηκαν στο πλαίσιο αυτής της έρευνας μιλούν για αίσθημα πλήρους εγκατάλειψης. Περιέγραψαν τον τρόπο με τον οποίο οι συνθήκες διαβίωσής τους κατά τη διάρκεια της κράτησης έχουν επηρεάσει την ψυχική τους υγεία και ευεξία. Αυτές οι μαρτυρίες επιβεβαιώνουν ότι η κράτηση δεν πρέπει να αποτελεί επιλογή για άτομα που απλώς ζητούν προστασία και θα πρέπει να είναι η έσχατη λύση για μετανάστες που δεν ζητούν άσυλο.

Δυσκολίες στην πλοήγηση στο σύστημα αιτήσεων ασύλου

Ο Αμπντούλ είναι ένας νεαρός Αφγανός ο οποίος βρισκόταν στην Ελλάδα για δύο χρόνια. Για περισσότερο από τρεις μήνες, προσπαθούσε να υποβάλει αίτηση ασύλου. Ωστόσο, αντιμετώπισε πολλά προβλήματα όσον αφορά στην αίτησή του για άσυλο, λόγω των απόλυτα τεκμηριωμένων εμποδίων, όπως οι δυσκολίες που συνδέονται με το Skype. Ο Αμπντούλ τέθηκε υπό κράτηση καθώς δεν ήταν σε θέση να υποβάλει αίτηση ασύλου.

«Μου λείπουν τα πάντα εκεί έξω. Είναι η πρώτη φορά που είμαι υπό κράτηση και φοβάμαι πολύ. Πρέπει να βγω από δω μέσα, χρειάζομαι νόμιμα ταξιδιωτικά έγγραφα και έναν χώρο να μείνω και να τον αποκαλώ δικό μου. Δεν έχω κανέναν εδώ.»

Αν και δεν παραπονέθηκε για τον τρόπο που του συμπεριφέρθηκαν κατά τη διάρκεια της κράτησής του, η συνέντευξη διεξήχθη υπό συνεχή αστυνομική επίβλεψη. Ο Αμπντούλ ανέφερε ότι είχε αναπτύξει μία δερματοπάθεια λόγω των κοριών στα στρώματα, υποδηλώνοντας την κακή κατάσταση υγιεινής που επικρατούσε στον χώρο κράτησής του.

Χτυπημένος από φρουρούς και χωρίς τα απολύτως απαραίτητα αγαθά - νερό, σαπούνι και ακόμα και φάρμακα

Ο Joseph, από τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, παρέμεινε υπό κράτηση για δυόμισι μήνες σε τρία διαφορετικά αστυνομικά τμήματα στην Αθήνα.

Οι συνθήκες σε κάθε τμήμα ήταν απάνθρωπες. Οι κρατούμενοι παρέμεναν φυλακισμένοι όλο το εικοσιτετράωρο, και ούτε καν τους επιτρεπόταν να περπατήσουν για λίγο. Δεν υπήρχε πόσιμο νερό στο κελί. Οι κρατούμενοι αναγκαζόντουσαν να πίνουν νερό από την τουαλέτα, στην οποία μπορούσαν να πηγαίνουν μόνο με την άδεια των φρουρών. Τα κελιά ήταν μικροσκοπικά και τα μοιράζονταν έως και οκτώ άτομα. Συχνά δεν υπήρχαν αρκετά κρεβάτια, έτσι οι άνθρωποι κοιμόντουσαν στο πάτωμα.

Ρωτήθηκε εάν τους είχε δοθεί σαπούνι, ο Joseph δήλωσε «Jamais, jamais, jamais» (ποτέ, ποτέ, ποτέ). Τους έδωσε την ίδια απάντηση όταν ρωτήθηκε και για το χαρτί υγείας.

Ο Joseph έφαγε ξύλο ενώ βρισκόταν στο κελί και αρνήθηκαν να του χορηγήσουν τη φαρμακευτική αγωγή που λάμβανε (αντικαταθλιπτικά χάπια). Οι αστυνομικοί φρουροί τον αποκαλούσαν «Μαύρο» (Μαύρο – black). Αφέθηκε ελεύθερος τον Ιούλιο του 2021 μετά από νομική δράση που ανέλαβε το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες.

Η ψυχική του υγεία ήταν τόσο εύθραυστη που, μετά την κράτησή του, νοσηλεύτηκε για σχεδόν έναν μήνα.

Θύμα σεξουαλικής και έμφυλης βίας αγνοήθηκε

Η Γκλόρια είναι γυναίκα που κατάγεται από το Τόγκο. Ζήτησε διεθνή προστασία μετά από καταναγκαστικό γάμο που σύναψε σε ηλικία 15 ετών με ηλικιωμένο άνδρα. Υπέστη έντονη ενδοοικογενειακή βία και δεν έλαβε καμία προστασία από τις Αρχές του Τόγκο. Εισήλθε στην Ελλάδα μέσω της Κω το Φεβρουάριο του 2021 και εξέφρασε αμέσως την επιθυμία της για διεθνή προστασία. Ωστόσο, έλαβε απόφαση επιστροφής με επανεισδοχή στην Τουρκία καθώς και απόφαση κράτησης εντός ημερών. Η απόφαση κράτησης αιτιολογήθηκε ως ανάγκη «επαλήθευσης των στοιχείων της αίτησής της». Βρισκόταν υπό κράτηση στο Προαναχωρησιακό Κέντρο της Κω.

Η εξωτερική ιατρική αξιολόγηση (η οποία περιορίζεται στο ερώτημα αν υπέφερε από κάποια ασθένεια) αγνόησε την ευάλωτη κατάσταση της Γκλόρια ως θύμα σεξουαλικής βίας και βίας με βάση το φύλο. Η υπόθεση αυτή αποτελεί παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο η έλλειψη αξιολόγησης της ευάλωτης και η πρακτική της «αυτόματης κράτησης», όπως αυτή που υιοθέτησαν οι Αρχές στην Κω, μπορούν να οδηγήσουν σε επιδείνωση της κατάστασης των γυναικών και άλλων ατόμων που ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες.

Η ευάλωτη κατάστασή της ως θύμα σεξουαλικής και έμφυλης βίας αναφέρθηκε εκ νέου κατά τη διάρκεια της συνέντευξής της ενώπιον της Υπηρεσίας Ασύλου. Τον Μάρτιο του 2021, η Γκλόρια ειδοποιήθηκε ότι η αίτησή της απορρίφθηκε ως προδήλως αβάσιμη (ασφαλής χώρα καταγωγής). Τον Μάρτιο του 2021, ενώ εκκρεμούσε η έκδοση δευτεροβάθμιας απόφασης, η Γκλόρια βίωσε έντονο πόνο στο αριστερό της μάτι και ζήτησε βοήθεια από την αστυνομία. Το αίτημά της αγνοήθηκε από τις Αρχές, αλλά ένας δικηγόρος της Νομικής Βοήθειας την παρέπεμψε στο ιατρικό κέντρο. Η ιατρική της εξέταση έδειξε πιθανό γλαύκωμα και παρουσίαζε την εικόνα γυναίκας που βρισκόταν σε επικίνδυνη ψυχολογική κατάσταση. Το κέντρο κράτησης προγραμματίσε εξέταση στο Νοσοκομείο της Κω.

Η επιδεινούμενη κατάστασή της επέτρεψε την υποβολή αντιρρήσεων κατά της κράτησής της ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου της Ρόδου, με τον ισχυρισμό ότι το μέτρο κράτησης ήταν ακατάλληλο για τη συγκεκριμένη ευάλωτη αυτή υποψήφια. Οι αντιρρήσεις απορρίφθηκαν με την αιτιολογία ότι η κρατούμενη λάμβανε επαρκή ιατρική βοήθεια στο κέντρο κράτησης. Κατά συνέπεια, παρέμεινε σε πολύ άσχημη ψυχολογική και φυσική κατάσταση, μετά από την έκδοση δευτεροβάθμιας απόφασης στη βάση της ασφαλούς χώρας προέλευσης. Εν τω μεταξύ, η κράτησή της παρατάθηκε για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα, καθώς η Τουρκία δεν δέχεται επανεισδοχές από τον Μάρτιο του 2020.

Τον Ιούλιο του 2021, αφού δεν κατάφερε να λάβει θεραπεία από ψυχιατρική κλινική τον προηγούμενο μήνα, η Γκλόρια αποπειράθηκε να αυτοκτονήσει στο κελί της. Σώθηκε από τους φρουρούς και μεταφέρθηκε σε ψυχιατρική κλινική της Λέρου όπου και νοσηλεύτηκε.

Με τη νομική στήριξη του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες, αποφυλακίστηκε.

Αναγκασμένος να ζήσει για μήνες σε ένα κελί, παρακαλούσε τους φρουρούς για διαλείμματα για τουαλέτα

Ο Ομάρ, με καταγωγή από τη Συρία, βρισκόταν σε διοικητική κράτηση για εννιάμισι μήνες. Παρά το γεγονός ότι βρισκόταν σε διαδικασία χορήγησης ασύλου, τέθηκε υπό κράτηση για λόγους δημόσιας τάξης. Πέρασε επτά μήνες στα κεντρικά γραφεία της Ελληνικής Αστυνομίας (στην Πέτρου Ράλλη) στην Αθήνα και δυο μήνες στο κέντρο κράτησης στην Αμυγδαλέζα.

«Υπήρχε μία σημαντική διαφορά ανάμεσα στα δύο κέντρα...Στην Αμυγδαλέζα, μπορούσες να έχεις και να χρησιμοποιείς το κινητό σου τηλέφωνο, να χρησιμοποιείς την τουαλέτα ελεύθερα, να αγοράζεις το γεύμα σου, και να μπορείς να δέχεσαι επισκέψεις. Αλλά το πιο σημαντικό ήταν ότι μπορούσες να κινείσαι ελεύθερα μέσα στον καταυλισμό. Στην Πέτρου Ράλλη, ήμασταν κλειδωμένοι στα κελιά μας 22 ώρες την ημέρα – χωρίς κινητό τηλέφωνο, χωρίς επισκέψεις και αηδιαστικό φαγητό. Συχνά έπρεπε να παρακαλούμε τους φρουρούς να μας ξεκλειδώσουν για να πάμε στην τουαλέτα. Και ορισμένες φορές αυτό δεν ήταν καν δυνατό.»

Ο Ομάρ συνελήφθη όταν πήγε να δώσει τα δακτυλικά του αποτυπώματα στο πλαίσιο της διαδικασίας χορήγησης ασύλου. Μοιράστηκε ένα κελί περίπου 12 τετραγωνικών μέτρων με άλλα τέσσερα άτομα. Οι κρατούμενοι κοιμόντουσαν σε στρώματα γεμάτα κοριούς. Οι φρουροί τους έβαζαν τις φωνές και μερικές φορές ασκούσαν βία προς τους κρατούμενους. Ο Ομάρ είδε φρουρούς να χτυπάνε έναν άντρα επειδή δεν μπήκε αρκετά γρήγορα στο κελί του. Ο Ομάρ πιστεύει ότι αυτή η βία είχε τη σιωπηρή έγκριση των υπεύθυνων του κέντρου προσωρινής κρατήσεως. Λέει ότι δεν συνέβη κανένα τέτοιο περιστατικό στην Αμυγδαλέζα όσο ήταν εκεί.

Ο Ομάρ αφέθηκε ελεύθερος τον Ιούνιο του 2021 μετά από δικαστική προσφυγή του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες.

Παιδιά που ζητούν άσυλο παγιδευμένα από την πανδημία

Ο Mohammed, έφθασε στην Ελλάδα ως ασυνόδευτος ανήλικος το 2018. Αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη χώρα καταγωγής του λόγω εθνοτικών διακρίσεων. Μετά από έναν χρόνο αναμονής, οι Ελληνικές Αρχές ενέκριναν το αίτημά του να επανενωθεί με την οικογένειά του, η οποία ζούσε σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα. Η πτήση του προγραμματίστηκε για τον Μάρτιο του 2020, αλλά ακυρώθηκε λόγω της εμφάνισης της πανδημίας της νόσου COVID-19. Αυτό το γεγονός τον εγκλώβισε στην Ελλάδα.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, ο Mohammed ενηλικιώθηκε και αναγκάστηκε να βγει από το κέντρο νεότητας. Μετακόμισε σε διαμέρισμα, όπου, μετά από ένα περιστατικό, κάλεσε την αστυνομία φοβούμενος για την ασφάλειά του. Αντί να τον βοηθήσει, η αστυνομία τον έθεσε σε διοικητική κράτηση. Παρέμεινε υπό κράτηση μέχρι να εξεταστεί η αίτησή του για άσυλο. Αυτό συνέβη παρά το γεγονός ότι ο Mohammed είχε ήδη υποβληθεί σε όλες τις σχετικές νομικές διαδικασίες, και η μεταφορά του για επανένωση με την οικογένειά του είχε εγκριθεί και εκκρεμούσε η εκτέλεση της απόφασης από το Ελληνικό Κράτος. Παρέμεινε υπό κράτηση για οκτώ μήνες.

Το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες ανέλαβε την υπόθεση του Mohammed τον Ιούλιο του 2021. Ήταν σαφές ότι δεν υπήρχε καμία δικαιολογία για την κράτησή του από άποψη δικαίου. Κατέστη επίσης σαφές ότι επρόκειτο για παραβίαση του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (απαγόρευση των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης) λόγω των άθλιων συνθηκών διαβίωσης κατά την κράτηση. Το κελί του ήταν βρώμικο, υγρό, γεμάτο έντομα και με ανεπαρκή φωτισμό και εξαερισμό. Δεν είχε καμία πρόσβαση σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες, όπως βιβλία ή τηλεόραση, είχε πολύ περιορισμένη πρόσβαση σε υπαίθριο χώρο, η υποτυπώδη αυλή στην οποία προαυλιζόταν περιβαλλόταν από τοίχους από τσιμέντο και συρματοπλέγματα, δεν είχε καθόλου καθαρά σεντόνια, και δεν του δόθηκαν ποτέ προσωπικά προϊόντα υγιεινής (όπως σαπούνι). Υπήρχαν λιγοστά τρόφιμα, και το φαγητό που του πρόσφεραν ήταν κακής ποιότητας. Ο Mohammed επίσης δεν είχε την κατάλληλη υποστήριξη ψυχικής υγείας, παρά τα συναισθήματα απομόνωσης, απελπισίας, αγωνίας και ταπείνωσης που εντάθηκαν από τις συνθήκες διαβίωσής του.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, ο Mohammed πίστευε ότι περίμενε την άρση των μέτρων που σχετίζονται με τη νόσο Covid-19, ώστε να μπορέσει επιτέλους να φύγει από τη χώρα για να επανενωθεί με την οικογένειά του. Κι εν τούτοις, χωρίς να το γνωρίζει, η προθεσμία για την επίτευξη του στόχου αυτού είχε ήδη παρέλθει. Ωστόσο, η κατάσταση θύμιζε, επεικώς, Κάφκα: Δεν ήταν σε θέση να μεταφερθεί εγκαίρως, διότι η Ελληνική Μονάδα του Δουβλίνου δεν μπορούσε να τον βρει καθώς βρισκόταν σε κατάσταση διοικητικής κράτησης.

Τον Ιούλιο του 2021, όντας σε πλήρη απόγνωση, ο Mohammed έκανε απόπειρα αυτοκτονίας και οδηγήθηκε στο νοσοκομείο. Παρά την κακή σωματική και ψυχική του υγεία, στη συνέχεια μεταφέρθηκε απευθείας από το νοσοκομείο στο κελί του. Μετά από πληθώρα παρεμβάσεων που προέρχονταν από δικηγόρο που ενεργούσε για λογαριασμό του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες, έγινε περαιτέρω προσπάθεια από τη Μονάδα του Δουβλίνου να τον ξανασμίξει με την οικογένειά του. Στα μέσα Σεπτεμβρίου του 2021, ο Mohammed συνοδεύθηκε από το κελί του προς το αεροδρόμιο, μετά από οκτώ μήνες αυθαίρετης κράτησης, η οποία παραλίγο να του κοστίσει τη ζωή του. Αφού έφτασε στον προορισμό του, επικοινωνήσε με τον δικηγόρο για να τον ενημερώσει ότι τελικά ήταν με την οικογένειά του.

5. ΓΙΑΤΙ ΟΡΙΣΜΕΝΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΕΙΝΑΙ ΠΙΘΑΝΟΤΕΡΟ ΝΑ ΤΕΘΟΥΝ ΥΠΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΡΑΤΗΣΗ

Η πρακτική της κράτησης από τις Ελληνικές Αρχές είναι άνιση, με ορισμένες ομάδες να είναι πιο πιθανό να βρεθούν υπό καθεστώς κράτησης από ότι άλλες. Η ελληνική νομοθεσία δεν περιορίζει τη χρήση της κράτησης σε ειδικές ή εξαιρετικές περιπτώσεις. Αντί αυτού, εφαρμόζει την κράτηση σε ορισμένες ομάδες μεταναστών που πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια – μερικές φορές χωρίς την απαραίτητη νομική βάση για να το πράξει. Εδώ περιγράφουμε αυτές τις ομάδες.

Αιτούντες άσυλο που υποβάλλουν αίτηση προστασίας όταν δεν βρίσκονται υπό κράτηση

Όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, ο νόμος επιτρέπει την κράτηση των αιτούντων άσυλο που ζητούν προστασία όταν δεν βρίσκονται υπό κράτηση. Σε πολλές περιπτώσεις, η κράτηση αυτή επιβάλλεται αυθαίρετα και χωρίς να εξετάζονται πιθανά εναλλακτικά μέτρα, παρά την ιδιότητα των κρατουμένων ως αιτούντων άσυλο. Οι αρμόδιες Αρχές συχνά αιτιολογούν τις αποφάσεις κράτησης κατά των αιτούντων άσυλο, ισχυριζόμενες ότι αποτελούν κίνδυνο για τη δημόσια τάξη ή την εθνική ασφάλεια. Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις όπου η κράτηση επιβλήθηκε για λόγους που δεν προβλέπονται στη νομοθεσία, όπως λόγω παραβίασης γεωγραφικών περιορισμών ή κατοχής πλαστών εγγράφων.³¹

Αιτούντες άσυλο που ζητούν προστασία κατά τη διάρκεια της κράτησης

Όπως ήδη αναφέρθηκε, οι αιτούντες άσυλο που ζητούν προστασία ενώ βρίσκονται ήδη υπό κράτηση παραμένουν σε καθεστώς διοικητικής κράτησης σε πολύ υψηλό ποσοστό. Αυτό έρχεται σε σαφή αντίθεση με τη νομοθεσία, η οποία δείχνει ότι η κράτηση –ακόμη και στην προκειμένη περίπτωση– πρέπει να αποτελεί την εξαίρεση και όχι τον κανόνα.³²

Αιτούντες άσυλο που συλλαμβάνονται στην ηπειρωτική χώρα για παραβίαση γεωγραφικών περιορισμών

Εκτός από τους γενικούς λόγους κράτησης που απαριθμούνται στο ελληνικό δίκαιο, οι Αρχές θέσπισαν διάφορα μέτρα που συνδέονται με τη γεωγραφία της Ελλάδας. Μετά την ανακοίνωση της δήλωσης Ευρωπαϊκής Ένωσης-Τουρκίας τον Μάρτιο του

2016, η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει την Ελλάδα ώστε να περιορίσει τους αιτούντες άσυλο στα νησιά του Αιγαίου που βρίσκονται πλησιέστερα στην Τουρκία, από τα οποία μπορούν να επιστραφούν μετά από σύντομη αξιολόγηση της αίτησής τους. Για να εφαρμόσει αυτή τη ρύθμιση, η Ελλάδα άρχισε να περιορίζει την κυκλοφορία των αιτούντων άσυλο που φθάνουν από την Τουρκία, εφαρμόζοντας διάφορα νέα μέτρα.

Το πρώτο μέτρο ήταν ένας γεωγραφικός περιορισμός – μια διάταξη που απαγορεύει στους αιτούντες άσυλο να εγκαταλείψουν τα νησιά του Αιγαίου στα οποία εξετάζεται η υπόθεσή τους.

Η κράτηση για μη συμμόρφωση με τον εν λόγω γεωγραφικό περιορισμό δεν προβλέπεται από την ελληνική νομοθεσία. Ωστόσο, οι Αρχές συχνά συλλαμβάνουν άτομα για παραβίαση του γεωγραφικού περιορισμού εάν μεταβούν στη ενδοχώρα από πέντε νησιά (Λέσβος, Χίο, Λέρο, Σάμο ή Κω). Η νομική βάση για αυτή την κράτηση απορρέει από μια Αστυνομική Εγκύκλιο που εκδόθηκε στις 18 Ιουνίου 2016.³³ Ωστόσο, δύο χρόνια αργότερα, η απόφαση επιβολής γεωγραφικού περιορισμού ακυρώθηκε από το Συμβούλιο Επικρατείας, το ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο της χώρας, ως ασυμβίβαστη με τη Σύμβαση της Γενεύης και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).³⁴ Παρόλο που αυτή η πρακτική παραβιάζει το διεθνές δίκαιο, οι αιτούντες άσυλο που συλλαμβάνονται για παράβαση του γεωγραφικού περιορισμού επιστρέφουν από την ηπειρωτική χώρα στα νησιά.³⁵

Το 2020, συνελήφθησαν συνολικά 282 αιτούντες άσυλο και επέστρεψαν στα νησιά για τον λόγο αυτό.³⁶

Αιτούντες άσυλο που φθάνουν στην Κω

Τον Μάιο του 2018 εφαρμόστηκε ένα «πilotικό σχέδιο» για τα νησιά Κω και Λέσβου. Οι αιτούντες άσυλο που προέρχονται από χώρες με ποσοστό αναγνώρισης ασύλου χαμηλότερο από 33% τέθηκαν αμέσως σε κράτηση κατά την άφιξη και παρέμειναν υπό κράτηση καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας υποβολής αίτησης ασύλου.³⁷ Η πολιτική αυτή ενισχύθηκε ακόμη περισσότερο το 2020, όταν η νέα νομοθεσία προέβλεπε μια περίοδο 25 ημερών «περιορισμού της κυκλοφορίας» για τα νεοαφιχθέντα άτομα, ώστε να μπορούν να υπαχθούν στη διαδικασία ταυτοποίησης.³⁸ Στην πράξη, αυτό οδήγησε στη γενικευμένη κράτηση κάθε προσώπου που έφθασε στην Κω μετά τις 1 Ιανουαρίου 2020.³⁹ Στη Λέσβο, η πρακτική αυτή εγκαταλείφθηκε μετά τη φωτιά που κατέστρεψε το κέντρο κράτησης στον καταυλισμό προσφύγων της Μόριας.

Αιτούντες άσυλο για τους οποίους η αίτηση ασύλου ήταν αδύνατη λόγω διοικητικών ελλείψεων

Σε πολλές περιπτώσεις οι αιτούντες άσυλο αποτράπηκαν από να υποβάλουν αίτηση ασύλου λόγω έλλειψης πρόσβασης στην Υπηρεσία Ασύλου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, φαίνεται ότι οι αιτούντες προσπάθησαν ανεπιτυχώς να εγγραφούν μέσω της αναποτελεσματικής λειτουργίας του Skype που παρέχει η Υπηρεσία Ασύλου. Σε αυτές τις περιπτώσεις τα άτομα που δεν κατάφεραν να καταγραφούν υπόκεινται σε σύλληψη και κράτηση.⁴⁰

Μετανάστες χωρίς άδεια διαμονής

Οι μετανάστες που δεν διαθέτουν νόμιμη άδεια διαμονής στην Ελλάδα κρατούνται ενώ οι Αρχές προχωρούν τις διαδικασίες για την απέλαση ή την επιστροφή τους.⁴¹ Η κράτηση πραγματοποιείται στα Προαναχωρησιακά Κέντρα στην ηπειρωτική χώρα. Σε αυτή την κατηγορία μπορούν επίσης να περιληφθούν και οι αιτούντες άσυλο των οποίων η αίτηση απορρίπτεται σε δεύτερο βαθμό· μετά την έκδοση δευτεροβάθμιας απόφασης, υποβαθμίζονται στο καθεστώς των μεταναστών που δεν διαθέτουν επίσημα έγγραφα.

Μετανάστες υπό κράτηση εν αναμονή της μεταφοράς τους σε κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.)

Η πρακτική αυτή ήταν πιο συχνή στην περιοχή του Έβρου σε περιόδους αυξημένης άφιξης, παρά το γεγονός ότι δεν προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία. Το άρθρο 39 παράγραφος 1 του Ν. 4636/2019 ορίζει ότι οι νέες αφίξεις πρέπει να παραπέμπονται απευθείας σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.).⁴²

Μετανάστες που συνελήφθησαν πριν την επαναπροώθησή τους

Οι καταγγελίες περί επαναπροωθήσεων καταγράφονται διαρκώς τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα να γίνονται όλο και πιο έντονες μετά το 2020. Θεσμικά όργανα όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή,⁴³ η Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης & Εσωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (LIBE)⁴⁴ και ο Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Μεταναστών⁴⁵ θεωρούν ότι οι καταγγελίες αυτές είναι σοβαρές. Η κράτηση σε αυτές τις περιπτώσεις περιλαμβάνει σύλληψη, σύντομη αυθαίρετη κράτηση υπό κακές ή ακόμα και εξευτελιστικού χαρακτήρα συνθήκες, και άτυπη αναγκαστική επιστροφή στην Τουρκία, κατά σαφή παραβίαση του διεθνούς και του ενωσιακού δικαίου.⁴⁶

Ασυνόδευτοι ανήλικοι σε κράτηση / προστατευτική φύλαξη

Παρά το θετικό βήμα της κατάργησης της κράτησης ασυνόδευτων ανηλίκων υπό «προστατευτική φύλαξη»⁴⁷, στην πράξη εξακολουθούν να κρατούνται ορισμένοι ασυνόδευτοι ανήλικοι.

Το γεγονός ότι η κράτηση επιβάλλεται σε τόσες πολλές διαφορετικές ομάδες ανθρώπων δείχνει ότι η πρακτική της κράτησης κατά πολιτών τρίτων χωρών είναι γενικευμένη. Αντί να είναι μια πρακτική έσχατης ανάγκης, έχει γίνει ο κανόνας.

6. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΖΟΥΝ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ

Ακόμη και όταν η χρήση της κράτησης δικαιολογείται από το νόμο, υπάρχουν πολλές αναφορές όπου πολίτες τρίτων χωρών κρατούνται σε συνθήκες που παραβιάζουν τα δικαιώματα και την αξιοπρέπειά τους.

Υπάρχουν τεράστιες διαφορές μεταξύ των συνθηκών κράτησης στα αστυνομικά τμήματα και των συνθηκών κράτησης στα Προαναχωρησιακά Κέντρα. Περίπου το 25% των κρατουμένων κρατούνται σε αστυνομικά τμήματα σε ολόκληρη τη χώρα, ενώ οι περισσότεροι πολίτες τρίτων χωρών κρατούνται σε ένα από τα επτά Προαναχωρησιακά Κέντρα.

Κράτηση σε αστυνομικά τμήματα

Η κράτηση σε αστυνομικά τμήματα ή σε άλλα μέρη που βρίσκονται υπό την ευθύνη της αστυνομίας (συμπεριλαμβανομένων των συνοριακών αστυνομικών τμημάτων, του κτιρίου της Αστυνομικής Διεύθυνσης και του αστυνομικού τμήματος στο αεροδρόμιο της Αθήνας) φαίνεται να είναι η πιο σκληρή μορφή. Τα κελιά έχουν σχεδιαστεί για λίγες μόνο ώρες κράτησης, αλλά οι πολίτες τρίτων χωρών κρατούνται συχνά εκεί για πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, χωρίς πρόσβαση σε εξωτερικούς χώρους, φυσική πηγή φωτός, και χωρίς ιδιωτική ζωή. Συχνά κρατούνται επίσης στα ίδια κελιά με τους υπόπτους διάπραξης σοβαρών εγκλημάτων. Δεν υπάρχει πρόσβαση σε διερμηνέα, και δεν παρέχονται υπηρεσίες ιατρικής ή ψυχολογικής φύσεως.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σε δύο ξεχωριστές υποθέσεις το 2018 και το 2019, αποφάνθηκε ότι η παρατεταμένη κράτηση σε αστυνομικά τμήματα συνιστά παραβίαση του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), σημειώνοντας ότι «τα αστυνομικά τμήματα καθαυτά ... είναι χώροι σχεδιασμένοι για να φιλοξενούν άτομα μόνο για σύντομο χρονικό διάστημα».⁴⁸ Παρόλα

αυτά, οι Ελληνικές Αρχές συνεχίζουν αυτή την απαράδεκτη πρακτική και αγνοούν την απόφαση.

Συνθήκες Κράτησης Στα Προαναχωρησιακά Κέντρα

Διάφορες εκθέσεις περιγράφουν τις άθλιες συνθήκες που επικρατούν στα Προαναχωρησιακά Κέντρα. Ορισμένα προβλήματα που αναφέρονται αφορούν μόνο σε ένα συγκεκριμένο κέντρο, ενώ άλλα είναι κοινά για όλα τα προαναχωρησιακά κέντρα κράτησης. Τα συνηθέστερα προβλήματα είναι τα εξής:⁴⁹

- Έλλειψη ιατρικού προσωπικού. Πρόσφατα στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι μόνο 10 ιατροί είναι διαθέσιμοι για 2.392 κρατούμενους σε επτά Προαναχωρησιακά Κέντρα.⁵⁰
- Έλλειψη διερμηνέων. Δύο από τα Προαναχωρησιακά Κέντρα δεν διαθέτουν καθόλου διερμηνείς, ενώ άλλα δεν διαθέτουν επαρκή αριθμό διερμηνέων για τους κρατούμενους.
- Έλλειψη ειδικών σε θέματα ψυχικής υγείας. Υπάρχουν μόνο εννέα ψυχολόγοι διαθέσιμοι και στα επτά κέντρα. Συνολικά, υπάρχουν μόνο 34 μέλη ιατρικού προσωπικού και προσωπικού ψυχοκοινωνικής στήριξης για τα επτά Προαναχωρησιακά Κέντρα (ιατροί, ψυχίατροι, νοσηλευτές, ψυχολόγοι, διερμηνείς και κοινωνικοί λειτουργοί), αριθμός μειωμένος από το 2020.⁵¹
- Έλλειψη δραστηριοτήτων αναψυχής. Υπάρχει περιορισμένη ή καθόλου πρόσβαση σε δραστηριότητες αναψυχής σε υπαίθριους ή σε εσωτερικούς χώρους, όπως τηλεόραση.
- Ανεπαρκείς εγκαταστάσεις και υποδομές. Υπάρχει έλλειψη εγκαταστάσεων υγιεινής, εξαερισμού, θέρμανσης και υπηρεσιών καθαρισμού.

Οι συνθήκες κράτησης έχουν επικριθεί εδώ και χρόνια από τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Επιπλέον, οι συνθήκες κράτησης έχουν κριθεί ως ασύμβατες με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, και επικρίνονται από διεθνείς οργανισμούς όπως η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και η Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης Κατά των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT).

Ειδικότερα, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) επεσήμανε ότι το 2019 «οι όροι και οι διαδικαστικές εγγυήσεις εξακολουθούν να είναι προβληματικές. Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) θεωρεί ότι κύριες ανεπάρκειες είναι οι σοβαρά υποβαθμισμένες συνθήκες κράτησης στα Προαναχωρησιακά Κέντρα, ιδίως στην Πέτρου Ράλλη στην Αθήνα και στο Φυλάκιο στον Έβρο.»⁵²

Αυτά τα μείζονα προβλήματα επισημάνθηκαν επίσης από τον Έλληνα Συνήγορο του Πολίτη τον Ιούνιο του 2021.⁵³

Το 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κατά των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) κάλεσε τις Ελληνικές Αρχές να «... προβούν στην αλλαγή της

τρέχουσας προσέγγισης όσον αφορά στην κράτηση μεταναστών [και] στη λήψη αποφασιστικών μέτρων... στη μεταρρύθμιση του συστήματος κράτησης μεταναστών τους [σύμφωνα με] τις ευρωπαϊκές αξίες και κανόνες». ⁵⁴ Αν και τα πράγματα φαίνεται να έχουν βελτιωθεί από το 2011, καθώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κατά των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) εξέδωσε—για πρώτη και μοναδική φορά σε σχέση με ένα κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης,— δημόσια δήλωση σχετικά με τις συνθήκες κράτησης των μεταναστών, η κριτική παραμένει ισχυρή. Η έκθεση του 2020 επισημαίνει ότι «παρά τις επανειλημμένες συστάσεις της Επιτροπής, η προσέγγιση των Ελληνικών Αρχών δεν έχει εξελιχθεί ουσιαστικά». ⁵⁵

Η Ελλάδα εθελοτυφλεί καθώς δεν αναγνωρίζει τις απάνθρωπες συνθήκες κράτησης που επικρατούν στη χώρα

Τέλος, είναι ενδιαφέρον να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο το ελληνικό δικαστικό σύστημα αντιμετωπίζει (ή δεν αντιμετωπίζει) το ζήτημα των συνθηκών κράτησης στο πλαίσιο της εξέτασης των αντιρρήσεων κατά της διοικητικής κράτησης.

Οι κακές συνθήκες κράτησης έχουν συχνά γίνει αντικείμενο προσφυγών από δικηγόρους κατά την επανεξέταση της κράτησης, καθώς το δικαστήριο καλείται να αποφασίσει όχι μόνο για την αναγκαιότητα της κράτησης, αλλά και για τη συμβατότητα των συνθηκών της κράτησης, στη συγκεκριμένη περίπτωση, με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Τα ελληνικά διοικητικά δικαστήρια είναι ιδιαίτερα απρόθυμα να δεχθούν επιχειρήματα που βασίζονται στο χαμηλό επίπεδο διαβίωσης στα κέντρα κράτησης. Στις περισσότερες περιπτώσεις, αυτά τα επιχειρήματα απορρίπτονται ως «ασαφή και απαράδεκτα», και η συνέχιση της κράτησης δικαιολογείται γιατί τα κέντρα κράτησης «έχουν τη δυνατότητα παροχής άμεσης ιατρικής περίθαλψης.[...] και υπάρχει χώρος διαθέσιμος για σωματική άσκηση και, από τη φύση τους, αυτά τα κέντρα δεν προορίζονται μόνο για προσωρινή παραμονή». Σε άλλες περιπτώσεις, οι συνθήκες κράτησης δεν εξετάζονται καθόλου. ⁵⁶

7. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΥΑΛΩΤΑ ΆΤΟΜΑ ΠΟΥ ΤΕΛΟΥΝ ΥΠΟ ΚΡΑΤΗΣΗ

Οι εμπειρίες των γυναικών που βρίσκονται υπό κράτηση

Πολλές Διεθνείς Αρχές αναγνωρίζουν τους ιδιαίτερους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες όταν τεθούν σε

διοικητική κράτηση ως μετανάστριες. Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης αναφέρει ότι οι γυναίκες που κρατούνται είναι πιο ευάλωτες στη σεξουαλική κακοποίηση και θα πρέπει «να κρατούνται σε ξεχωριστές εγκαταστάσεις και να φρουρούνται από γυναίκες φύλακες», καθώς και να διασφαλίζονται οι συνθήκες προστασίας της ιδιωτικής ζωής τους.⁵⁷ Πολλές φορές, οι γυναίκες που κρατούνται έχουν ήδη υποστεί συγκεκριμένα είδη κακοποίησης, και η διοικητική τους κράτηση μπορεί να αναβιώσει τις τραυματικές εμπειρίες. Σχετικά με αυτό, ο Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Μεταναστών δήλωσε ότι «όποτε είναι δυνατόν, οι μετανάστριες που υφίστανται τις συνέπειες της δίωξης ή της κακοποίησης, ή που είναι έγκυες ή θηλάζουσες, δεν θα πρέπει να κρατούνται».⁵⁸ Επιπλέον, ο Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα έχει επίσης λάβει θέση κατά της κράτησης εγκύων γυναικών.⁵⁹

Η ελληνική νομοθεσία ορίζει ότι οι γυναίκες πρέπει να κρατούνται ξεχωριστά από τους άνδρες⁶⁰ και ότι πρέπει να γίνεται σεβαστή η ιδιωτική ζωή και η ενότητα των οικογενειών που κρατούνται.⁶¹ Οι γυναίκες κρατούνται συνήθως στο Προαναχωρησιακό Κέντρο στον Ταύρο. Ωστόσο, οι οργανώσεις που εργάζονται στα κέντρα ανησυχούν για τις παρεχόμενες εγκαταστάσεις και την ικανότητά τους να ανταποκριθούν στις ανάγκες των μόνων γυναικών. Συγκεκριμένα, υπάρχει έλλειψη διερμηνέων, ιατρικού προσωπικού, ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών.

Αν και υπάρχουν σχετικά λίγες γυναίκες υπό κράτηση σε σύγκριση με τους άνδρες, και υπάρχει πολύ υψηλότερο ποσοστό επιτυχίας για τις προσφυγές που υποβάλλονται για λογαριασμό των κρατούμενων γυναικών, η κράτηση μόνων ευάλωτων γυναικών στην Ελλάδα δεν είναι ασυνήθιστη.⁶²

Σε ορισμένες πρόσφατες περιπτώσεις, τα διοικητικά δικαστήρια έχουν απορρίψει αντιρρήσεις κατά της κράτησης από θύματα σεξουαλικής και έμφυλης βίας, από γυναίκες που πάσχουν από σοβαρές ψυχικές ασθένειες (που συνοδεύεται από αποδεικτικά ιατρικά έγγραφα), από επιζώντες βίας στη χώρα καταγωγής τους, και από γυναίκες που πάσχουν από διαβήτη και άσθμα.⁶³ Σε μια ακόμα πιο εντυπωσιακή υπόθεση, τα διοικητικά δικαστήρια απέρριψαν τις αντιρρήσεις μιας εγκύου γυναίκας που είχε τεθεί υπό διοικητική κράτηση, παρά το γεγονός ότι η απέλαση απαγορεύεται από τον νόμο σε τέτοιες περιπτώσεις. Αυτό δείχνει πώς αγνοείται η αρχή της κράτησης ως λύση έσχατης ανάγκης, ακόμη και για τα πιο ευάλωτα άτομα.⁶⁴

Οι εμπειρίες των παιδιών από τη διοικητική κράτηση

Αν και η διοικητική κράτηση παιδιών δεν απαγορεύεται από τον νόμο, πολλοί διεθνείς οργανισμοί καταδικάζουν την πρακτική αυτή και υποστηρίζουν ότι πρέπει να βρεθούν εναλλακτικές λύσεις. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC) ορίζει ότι «κανένα παιδί δεν πρέπει να στερείται την ελευθερία του παράνομα ή αυθαίρετα» (άρθρο

37).⁶⁵ Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού καλεί τα κράτη να οδηγηθούν προς την «άμεση και ολοκληρωτική παύση» της κράτησης παιδιών στη βάση της ιδιότητάς τους ως μεταναστών και να «υιοθετήσουν εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης που να ικανοποιούν το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού» (παράγραφοι 78 και 79)⁶⁶

Η ελληνική νομοθεσία προβλέπει ότι η κράτηση παιδιών επιτρέπεται «... μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις ως λύση έσχατης ανάγκης, και μόνο για να εξασφαλιστεί ότι θα μεταφερθούν σε κατάλληλες και ασφαλείς δομές φιλοξενίας ειδικά για ανηλίκους».⁶⁷ Ωστόσο, στην πράξη, τα παιδιά κρατούνται συχνά ενώ υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις.

Η κράτηση παιδιών περιλαμβάνει την κράτηση όταν τα μέλη της οικογένειάς τους κρατούνται επίσης (δηλαδή, όταν ολόκληρη η οικογένεια υπόκειται σε κράτηση) και την κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων.

Στην πρώτη περίπτωση, οικογένειες με παιδιά κρατούνται συχνά παρά τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που υποδεικνύουν ότι αυτό δεν πρέπει να συμβαίνει.⁶⁸ Συνήθως, η κράτηση παιδιών μαζί με την οικογένεια τους προκύπτει στο πλαίσιο των ελέγχων που γίνονται σε μετανάστες.

Ασυνόδευτοι ανήλικοι έχουν κρατηθεί στην Ελλάδα υπό καθεστώς «προστατευτικής φύλαξης», η οποία έχει επικριθεί δριμύτατα για διάφορους λόγους:

1. Στην πράξη, συνεπάγεται την κράτηση σε αστυνομικό τμήμα υπό συνθήκες ακόμη χειρότερες από εκείνες που υπάρχουν στα Προαναχωρησιακά Κέντρα.
2. Δεν υπάρχει χρονικό όριο για τη διάρκεια της προστατευτικής φύλαξης, αν και συνήθως δεν διαρκεί περισσότερο από λίγες ημέρες.
3. Δεν υπάρχει διαδικασία προσφυγής που να θέτει υπό αμφισβήτηση την εγκυρότητα της απόφασης να τεθεί ένα παιδί υπό προστατευτική φύλαξη.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διαπίστωσε το 2019 ότι η αυτόματη κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων αιτούντων άσυλο υπό προστατευτική φύλαξη σε αστυνομικά τμήματα δεν έλαβε υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και, ως εκ τούτου, παραβίασε το άρθρο 5 παράγραφος 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) (Δικαίωμα ελευθερίας και ασφάλειας).⁶⁹ Επίσης, συχνά παραβιάζει το άρθρο 3 της Σύμβασης λόγω των όρων «προστατευτικής φύλαξης» σε αστυνομικά τμήματα.⁷⁰ Πιο πρόσφατα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων, μετά από συλλογικές προσφυγές από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για Πρόσφυγες και Εξόριστους (ECRE) και τη Διεθνή Επιτροπή Νομικών (ICJ), διαπίστωσε σε απόφαση που εκδόθηκε στις 26 Ιανουαρίου 2021 ότι η διοικητική κράτηση παιδιών μεταναστών που έχουν τεθεί υπό «προστατευτική φύλαξη» συνιστά παραβίαση του άρθρου 17.1 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (δικαίωμα

των παιδιών και των νέων σε κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία).⁷¹

Υπό την πίεση πολυάριθμων αποφάσεων κατά αυτής της πρακτικής, με νομοθετική πρωτοβουλία του 2020 καταργήθηκε η κράτηση ως μορφή προστατευτικής φύλαξης.⁷² Παρ' όλα αυτά, η προστατευτική φύλαξη ασυνόδευτων ανηλίκων εξακολουθεί να χρησιμοποιείται στην Ελλάδα. Σύμφωνα με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), στις 15 Αυγούστου 2021 – οκτώ μήνες μετά την κατάργηση της πρακτικής – 21 ασυνόδευτοι ανήλικοι είχαν τεθεί υπό «προστατευτική φύλαξη» (μια μείωση σε σχέση με τον αριθμό των 28 του προηγούμενου μήνα).⁷³

8. ΚΡΑΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΝΕΦΙΚΤΗΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

Η κράτηση μπορεί να επιβληθεί όταν οι αιτήσεις ασύλου απορρίπτονται με έκδοση δευτεροβάθμιας απόφασης. Στην περίπτωση αυτή, εκδίδεται απόφαση επιστροφής (προς τη χώρα καταγωγής). Σε αυτές τις περιπτώσεις συχνά εκδίδονται αποφάσεις κράτησης και στη συνέχεια ανανεώνονται για διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών. Στην περίπτωση αυτή, η κράτηση χρησιμεύει ως μέσο διασφάλισης της επιστροφής ενός ατόμου στην Τουρκία σύμφωνα με τη δήλωση Ευρωπαϊκής Ένωσης - Τουρκίας και την Ελληνοτουρκική Συμφωνία Επανεισδοχής.⁷⁴

Ωστόσο, από τις 30 Μαρτίου 2020, η Τουρκία ανέστειλε την επιστροφή των πολιτών τρίτων χωρών των οποίων οι αιτήσεις ασύλου απορρίφθηκαν από την Ελλάδα, επικαλούμενη περιορισμούς λόγω της πανδημίας COVID-19. Η αναστολή αυτή συνεχίζεται κατά τον χρόνο σύνταξης της παρούσας έκθεσης (Οκτώβριος 2021). Οι αιτούντες άσυλο των οποίων οι αιτήσεις προστασίας απορρίφθηκαν αντιμετωπίζουν μια αδιέξοδη κατάσταση: Οι Ελληνικές Αρχές τους θέτουν υπό κράτηση προς τον σκοπό της επιστροφής τους στην Τουρκία, ενώ η Τουρκία απορρίπτει όλες τις επιστροφές, χωρίς καμία ένδειξη για το πότε θα μπορούσε να αναθεωρήσει την πολιτική αυτή.

Παρά την αδιέξοδη αυτή κατάσταση, οι Ελληνικές Αρχές συχνά δεν εξετάζουν – ακόμη και σε περιπτώσεις αδυναμίας επιστροφής στην Τουρκία – εναλλακτικά μέτρα αντί της κράτησης.

Ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη έχει ήδη εκδώσει σύσταση για την περίπτωση 19 πολιτών τρίτων χωρών που κρατούνται στο Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης στο νησί της Κω.⁷⁵ Οι αιτήσεις τους απορρίφθηκαν σε δεύτερο βαθμό και στη συνέχεια παρέμειναν υπό κράτηση για διάστημα μεγαλύτερο των έξι μηνών. Ο Συνήγορος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η κράτηση δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή δεδομένης της αδυναμίας επιστροφής.

Ο Συνήγορος υπενθύμισε στις Ελληνικές Αρχές ότι σε τέτοιες περιπτώσεις η κράτηση αντιβαίνει τόσο στην εθνική όσο και στην κοινοτική νομοθεσία. Ειδικότερα, το άρθρο 30 παράγραφος 4 του Ν. 3907/2011 ορίζει ότι «όταν καθίσταται προφανές ότι δεν υπάρχει εύλογη προοπτική επαναπατριsmού για νομικούς ή άλλους λόγους... η κράτηση καταργείται και ο υπήκοος τρίτης χώρας απελευθερώνεται». Στο ίδιο πνεύμα, η Οδηγία περί Επιστροφής 2008/115/EK εισάγει την αρχή της αναλογικότητας και ορίζει ότι «η κράτηση δικαιολογείται μόνο για την προετοιμασία της επιστροφής ή για την εκτέλεση των διαδικασιών απέλασης, και όταν η εφαρμογή λιγότερο αναγκαστικών μέτρων δεν είναι αρκετή».⁷⁶

Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αποφάσισε ότι η κράτηση δικαιολογείται μόνο εάν βρίσκονται σε εξέλιξη διαδικασίες απομάκρυνσης.⁷⁷ Εάν οι διαδικασίες δεν εκτελούνται με τη δέουσα επιμέλεια, η διοικητική κράτηση δεν δικαιολογείται.⁷⁸

9. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Οι συζητήσεις σχετικά με εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης θα πρέπει να αρχίσουν με την παραδοχή ότι η στέρηση της προσωπικής ελευθερίας θα πρέπει να αποτελεί έσχατη λύση. Όπως έχει επαναλάβει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο σε πολλές περιπτώσεις, οι Αρχές πρέπει να εξετάζουν το γεγονός ότι η διοικητική κράτηση επιβάλλεται σε άτομα που έχουν εγκαταλείψει τη χώρα τους, συχνά φοβούμενα τη ζωή τους, και οι οποίοι βιώνουν περαιτέρω τραύματα και διαδικασίες επαναθυματοποίησης στις χώρες που θα πρέπει να τις φιλοξενούν με ασφάλεια και αξιοπρέπεια.⁷⁹

Στην Ελλάδα, η προτεραιοποίηση των εναλλακτικών μέτρων κράτησης επιβάλλεται από τον νόμο, αλλά οι διοικητικές πρακτικές δεν συμμορφώνονται με αυτόν. Οι αρχές χρησιμοποιούν συχνά ρήτρες εξαιρέσης για να δικαιολογήσουν την κράτηση, αν και οι πρακτικές αυτές είναι παράνομες. Το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες παρατήρησε ότι η πρόσφατη αλλαγή του νομικού πλαισίου «υπονομεύει τη γενική αρχή σύμφωνα με την οποία η κράτηση των αιτούντων άσυλο θα πρέπει να είναι έκτακτη και να χρησιμοποιείται μόνον όταν είναι αναγκαίο για την επίτευξη νόμιμου σκοπού».⁸⁰

Η νομοθεσία για το άσυλο προβλέπει τη δυνατότητα επιβολής εναλλακτικών μέτρων αντί της κράτησης, καθώς αναφέρει ότι η κράτηση των αιτούντων άσυλο μπορεί να επιβληθεί «... υπό τον όρο ότι δεν είναι δυνατή η εφαρμογή εναλλακτικών μέτρων όπως αυτά που αναφέρονται στο άρθρο 22 παράγραφος 3 του Ν. 3907/2011».⁸¹

Τα εναλλακτικά αυτά μέτρα που αναφέρονται στον Ν. 3907/2011, περιλαμβάνουν:

1. Το καθήκον να παρουσιάζονται σε τακτική βάση ενώπιον των αρμόδιων αρχών εν αναμονή της απομάκρυνσής τους από τη χώρα·
2. Την υποχρέωση να παραδίδουν τα ταξιδιωτικά τους έγγραφα στις Αρχές·
3. Την υποχρέωση παραμονής σε συγκεκριμένο τόπο·
4. Την υποχρέωση κατάθεσης χρηματικής εγγύησης.⁸²

Τα ελληνικά διοικητικά δικαστήρια έχουν επίσης επιβάλει –στο πλαίσιο της εξέτασης και της αποδοχής αντιρρήσεων κατά αποφάσεων κράτησης– τους ακόλουθους όρους ως εναλλακτικά μέτρα αντί της κράτησης:

1. Προθεσμία αναχώρησης·
2. Υποχρέωση παροχής πληροφοριών διαμονής και επικοινωνίας·
3. Υποχρέωση προσέλευσης στην Υπηρεσία Ασύλου εντός 10 ημερών για την ολοκλήρωση της καταχώρισης της αίτησης ασύλου.

Τα διοικητικά δικαστήρια έχουν επίσης επιβάλει το ίδιο χρονοδιάγραμμα στις Αρχές στο ίδιο πλαίσιο. Αντί να παρατείνουν την κράτηση, οι Αρχές μπορούν:

1. Να μεταφέρουν τον πολίτη τρίτης χώρας σε κέντρο υποδοχής και ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) για τις διαδικασίες ταυτοποίησης·
2. Να μεταφέρουν τον πολίτη τρίτης χώρας που δήλωσε την πρόθεσή του να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας πριν από την Υπηρεσία Ασύλου για την ολοκλήρωση της διαδικασίας καταχώρισης.⁸³

Είναι απαράδεκτο το γεγονός ότι 10 χρόνια μετά την θέσπιση της σχετικής νομοθεσίας, οι Ελληνικές Αρχές δεν έχουν καν προσπαθήσει να εφαρμόσουν εναλλακτικά μέτρα αντί της κράτησης. Για παράδειγμα, το ποσό της χρηματικής εγγύησης δεν έχει ακόμα καθοριστεί κατά τη διάρκεια των 10 ετών από την έναρξη ισχύος του νόμου, δεδομένου ότι η σχετική Κοινή Υπουργική Απόφαση εξακολουθεί να εκκρεμεί.

Από αυτά τα εναλλακτικά μέτρα αντί της κράτησης, η υποχρέωση εμφάνισης ανά τακτά χρονικά διαστήματα στο τοπικό αστυνομικό τμήμα φαίνεται μια λιγότερο επαχθής και, ως εκ τούτου, πιο κατάλληλη εναλλακτική λύση που δεν παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα. Πράγματι, η πρακτική αυτή χρησιμοποιείται συνήθως για όσους κατηγορούνται για ποινικά αδικήματα ενώ αναμένουν τη δίκη τους. Η έλλειψη καθεστώτος νόμιμης διαμονής σε μια χώρα αποτελεί πολύ μικρότερη απειλή για τη δημόσια τάξη από ότι τα άτομα που συλλαμβάνονται για τη διάπραξη εγκληματικών πράξεων. Έτσι, τα διοικητικά δικαστήρια, όταν κάνουν δεκτές αντιρρήσεις κατά απόφασης κράτησης κατά κανόνα προτιμούν να επιβάλλουν ως εναλλακτικό μέτρο την

εμφάνιση ανά τακτά χρονικά διαστήματα στο τοπικό αστυνομικό τμήμα (μία φορά την εβδομάδα ή δύο φορές το μήνα).⁸⁴

Η υποχρέωση παροχής πληροφοριών που αφορούν στη διεύθυνση κατοικίας και στα στοιχεία επικοινωνίας αποτελεί επίσης ένα αναλογικό εναλλακτικό μέτρο. Ωστόσο, οι Ελληνικές Αρχές και τα διοικητικά δικαστήρια συχνά επιβάλλουν ή εγκρίνουν αποφάσεις κράτησης που επικαλούνται τον κίνδυνο διαφυγής λόγω της έλλειψης μόνιμης διαμονής του αιτούντος. Κατ'αυτόν τον τρόπο, δεν λαμβάνουν υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των αιτούντων άσυλο, καθώς συνήθως δεν μπορούν να εξασφαλίσουν μισθωτήριο συμφωνητικό κατοικίας. Και αποτελεί ένα παράδοξο το γεγονός ότι η μόνιμη διεύθυνση συχνά απαιτείται, την ίδια στιγμή που το Υπουργείο Ασύλου και Μετανάστευσης απαιτεί οι αιτούντες άσυλο να παραμένουν σε εγκαταστάσεις που παρέχονται από το Υπουργείο, απειλώντας με περικοπή της οικονομικής στήριξης εάν δεν τηρηθεί ο όρος αυτός.⁸⁵

Το οικονομικό κόστος της διοικητικής κράτησης είναι ήδη πολύ υψηλό, καθώς τα κέντρα κράτησης είναι ακριβά τόσο στην κατασκευή τους όσο και στη συντήρηση και λειτουργία τους.⁸⁶ Τα κεφάλαια αυτά θα μπορούσαν να επενδυθούν σε άλλους τομείς που είναι πολύ απαραίτητοι, όπως η ένταξη – μια πιο μακροπρόθεσμη και ανθρώπινη λύση.

10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Η διοικητική κράτηση ατόμων που ζητούν άσυλο σε απάνθρωπες συνθήκες που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αξιοπρέπειά τους είναι εντελώς απαράδεκτη, ιδίως όταν λιγότερο σκληρά και πιο αναλογικά εναλλακτικά μέτρα για την κράτηση κατοχυρώνονται στο εθνικό δίκαιο και υποστηρίζονται από το διεθνές και το ενωσιακό δίκαιο.

Επιπλέον, ορισμένες πρόσφατες νομοθετικές αλλαγές και αυθαίρετες διοικητικές πρακτικές των Ελληνικών Αρχών παραβιάζουν άμεσα το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η πρόσφατη τροποποίηση του Ν. 3907/11 με το Άρθρο 51 του Ν. 4686/2020 παρέχει τη δυνατότητα κράτησης χωρίς την υποχρέωση καταρχάς διερεύνησης εναλλακτικών λύσεων. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με την Οδηγία περί Επιστροφής, η οποία αναφέρει ότι η κράτηση είναι δυνατή «εκτός εάν μπορούν να εφαρμοστούν άλλα επαρκή αλλά λιγότερο εξαναγκαστικά μέτρα στη συγκεκριμένη περίπτωση».⁸⁷

Η έλλειψη ατομικής αξιολόγησης και η επιβολή κράτησης για λόγους κινδύνου διαφυγής που βασίζονται σε ένα μη περιοριστικό κατάλογο κριτηρίων δεν συνάδει επίσης με τη σχετική διάταξη του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία προβλέπει ότι τα κριτήρια αυτά «πρέπει να καθορίζονται από τον νόμο».⁸⁸

Επίσης, η κράτηση για λόγους δημόσιας τάξης των αιτούντων άσυλο και των αναγνωρισμένων προσφύγων δεν περιλαμβάνεται στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεδομένου ότι η Οδηγία περί Επιστροφής δεν προβλέπει την κράτηση για λόγους δημόσιας τάξης.⁸⁹

Τέλος, η έλλειψη αποτελεσματικής νομικής συνδρομής αποτελεί σαφή παράβαση του άρθρου 9 παράγραφος 6 της οδηγίας 2013/33/ΕΕ, το οποίο ορίζει τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία.

Η έρευνα αυτή υπογράμμισε τον αντίκτυπο της κράτησης στους αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα. Η Oxfam και το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες καλούν την Ελληνική Κυβέρνηση να εφαρμόσει αλλαγές στη νομοθεσία για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο:

- **Καθορισμός ενός αναλογικού ορίου για τη διάρκεια της κράτησης**

Η ισχύουσα νομοθεσία επιτρέπει τη λήψη διαδοχικών αποφάσεων κράτησης που ενδέχεται να παρατείνουν την κράτηση για έως και 18 μήνες ή ακόμη και 36 μήνες. Πρόκειται για μια ακραία διάταξη. Δεδομένου ότι το Ελληνικό Σύνταγμα προβλέπει την κράτηση έως και 18 μήνες μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις πολύ σοβαρών εγκλημάτων, είναι εντελώς δυσανάλογο να οριστεί η ίδια προθεσμία διοικητικής κράτησης για τους αιτούντες άσυλο. Ένα μικρότερο χρονικό πλαίσιο θα ήταν επαρκές ώστε στις Αρχές να εφαρμόσουν οποιαδήποτε απόφαση επιστροφής. Εάν η επιστροφή δεν είναι δυνατή, το πρόσωπο που βρίσκεται υπό κράτηση θα πρέπει να απελευθερωθεί.

- **Παύση της κράτησης για λόγους δημόσιας τάξης και εθνικής ασφάλειας**

Οι όροι «δημόσια τάξη» και «εθνική ασφάλεια» είναι αόριστες νομικές έννοιες. Οι αποφάσεις κράτησης που εκδίδονται για τους λόγους αυτούς συχνά επαναλαμβάνουν απλώς τη διατύπωση του νόμου και δεν δικαιολογούν την κράτηση μετά από ειδική αξιολόγηση της κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης. Κάθε απειλή για τη δημόσια τάξη θα πρέπει να βασίζεται σε συγκεκριμένη κατηγορία που απευθύνεται στον αιτούντα από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές.

- **Τερματισμός της κράτησης παιδιών**

Η διοικητική κράτηση παιδιών είναι απαράδεκτη. Δεν είναι προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και, ως εκ τούτου, αποτελεί πάντα δυσανάλογο μέτρο. Η νομοθετική κατάργηση της προστατευτικής φύλαξης πρέπει να επικροτηθεί, αλλά η πλήρης εφαρμογή της εξακολουθεί να εκκρεμεί. Τα αστυνομικά τμήματα, τα Προαναχωρησιακά Κέντρα και άλλοι χώροι κράτησης θα πρέπει να ορίζονται ρητά ως απαράδεκτοι για την κράτηση

παιδιών. Ο τερματισμός της κράτησης παιδιών σημαίνει επίσης ότι οι γονείς τους (σε περίπτωση που έχουν την επιμέλεια) δεν θα κρατούνται.

- **Τερματισμός της κράτησης σε αστυνομικά τμήματα**

Δεν θα πρέπει να υφίσταται διοικητική κράτηση σε αστυνομικά τμήματα για πολίτες τρίτων χωρών. Τα αστυνομικά τμήματα είναι χώροι για άτομα που είναι ύποπτα για διάπραξη εγκλημάτων. Τα κελιά των αστυνομικών τμημάτων έχουν σχεδιαστεί για να κρατούν ανθρώπους για πολύ σύντομα χρονικά διαστήματα και δεν παρέχουν συνθήκες που σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

- **Να τεθεί τέλος στην κράτηση σε περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει πραγματική και άμεση δυνατότητα απομάκρυνσης**

Δεδομένου ότι η Τουρκία (και ενδεχομένως άλλες χώρες) έχει επιβάλει περιορισμούς στις επιστροφές που σχετίζονται με τη νόσο Covid-19, οι οποίοι δεν υπάρχει κάποια ένδειξη ότι θα αρθούν σύντομα, χιλιάδες αιτούντες άσυλο δεν θα είναι σε θέση να επιστρέψουν στη χώρα αυτή. Σε αυτό το πλαίσιο, η επιμονή στη γενικευμένη κράτηση είναι παράλογη, καθώς ο σκοπός της – να διασφαλίσει ότι η επιστροφή ή η απέλαση θα προχωρήσει – δεν μπορεί να εκπληρωθεί. Δεν είναι μόνο απάνθρωπο, αλλά αντιβαίνει και στην εθνική και κοινοτική νομοθεσία να επιβάλλεται ένα μέτρο στέρησης της προσωπικής ελευθερίας για σημαντικό χρονικό διάστημα χωρίς να υφίσταται προοπτική απομάκρυνσης (επιστροφή ή απέλαση). Η κράτηση – ακόμη και όταν επιβάλλεται ως έσχατη λύση – πρέπει να εξυπηρετεί έναν συγκεκριμένο στόχο. Σε αντίθετη περίπτωση, στερείται νομιμότητας.

- **Τερματισμός της γενικευμένης κράτησης των αιτούντων άσυλο**

Αν και η Ελληνική Κυβέρνηση δεν έχει διευκρινίσει πλήρως τους περιορισμούς κυκλοφορίας των ατόμων που κρατούνται στα πέντε νέα «κλειστά και ελεγχόμενα» Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης Πολλαπλών Σκοπών, είναι πιθανό ότι η παραμονή στα Κέντρα αυτά θα ισοδυναμεί με κράτηση. Η γενίκευση της κράτησης των αιτούντων άσυλο έρχεται σε αντίθεση με την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία και νομολογία και ισοδυναμεί με ποινικοποίηση του δικαιώματος σε αίτησης ασύλου.

- **Να απαιτείται δικαστική απόφαση για την κράτηση**

Δεδομένου ότι η κράτηση θίγει το θεμελιώδες δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία, η απόφαση κράτησης θα έπρεπε να λαμβάνεται μόνο από μια ανεξάρτητη Αρχή, όπως ο δικαστής. Στην πράξη, η Ελληνική Αστυνομία αποφασίζει επί του παρόντος να θέσει υπό κράτηση τους αιτούντες άσυλο χωρίς να

συμβουλευέται ανεξάρτητους φορείς, κάτι που συνιστά μια αδικαιολόγητη πρακτική. Απαιτείται νομοθετική αλλαγή προκειμένου να απαιτείται δικαστικός έλεγχος.

- **Παροχή πραγματικής και αποτελεσματικής νομικής συνδρομής στους κρατούμενους**

Η πρόσβαση στη νομική συνδρομή αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τις αντιρρήσεις κατά της κράτησης. Ωστόσο πολλοί αιτούντες άσυλο δεν έχουν πρόσβαση σε δωρεάν νομική συνδρομή.⁹⁰ Μολονότι η πρόσβαση σε δωρεάν και νομική συνδρομή και εκπροσώπηση σε περιπτώσεις προσφυγής κατά της κράτησης προβλέπεται από το άρθρο 9 παράγραφος 6 της Οδηγίας για τις Συνθήκες Υποδοχής (2013/33/ΕΕ), πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κατά των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) ανέφερε ότι «... η παροχή νομικών συμβουλών για θέματα που σχετίζονται με την κράτηση και την απέλαση ήταν γενικά ανεπαρκής σε όλους τους τόπους κράτησης στους οποίους πραγματοποιήθηκε επίσκεψη».⁹¹

- **Να παρέχεται ειδική αξιολόγηση του κινδύνου διαφυγής ενός ατόμου**

Ο κίνδυνος διαφυγής συχνά χρησιμοποιείται ως λόγος για την έκδοση απόφασης κράτησης. Η έρευνα αυτή δείχνει ότι η κράτηση λόγω κινδύνου διαφυγής συχνά παρατείνεται από την αστυνομία και εγκρίνεται από τα διοικητικά δικαστήρια χωρίς να υφίσταται άλλος λόγος για την παράτασή της. Όταν ο κίνδυνος διαφυγής αναφέρεται ως λόγος κράτησης (ή επέκτασης της κράτησης), θα πρέπει να διενεργείται αξιολόγηση με βάση τα δεδομένα κάθε ατομικής αίτησης και όχι γενική αποδοχή της εικαζόμενης ύπαρξης κινδύνου απλώς και μόνο επειδή το άτομο είναι αλλοδαπός.

Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι δικηγόροι για θέματα ασύλου και η κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να υποστηρίξουν σθεναρά την υιοθέτηση εναλλακτικών μέτρων αντί της κράτησης. Οι Ελληνικές Αρχές θα πρέπει να εξετάσουν σοβαρά τα εναλλακτικά μέτρα που προβλέπονται από την εθνική και την κοινοτική νομοθεσία. Μόνο σε περιπτώσεις παραβίασης των εναλλακτικών μέτρων, θα πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο διοικητικής κράτησης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- ¹ Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, τα οποία παρασχέθηκαν στο Ελληνικό Κοινοβούλιο στις 23 Ιουλίου 2021.
- ² Στην παρούσα έκθεση έγγραφο, οι όροι «διοικητική κράτηση» ή «κράτηση» αναφέρονται στη αποστέρηση της ελευθερίας υπηκόου τρίτης χώρας στην Ελλάδα, με βάση αποκλειστικά την έλλειψη νομιμοποιητικών εγγράφων.
- ³ <https://migration.gov.gr/en/nea-kleisti-elegchomeni-domi-samoy-enimerotiko/>
- ⁴ Απάντηση του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, 23 Ιουλίου 2021.
- ⁵ Ό.π.
- ⁶ Βάση Δεδομένων Ασύλου (AIDA). (2020). Έκθεση Χώρας: Ελλάδα, Επικαιροποίηση 2020, σ. 198. Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021 από τη διεύθυνση https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2021/06/AIDA-GR_2020update.pdf
- ⁷ Βάση Δεδομένων Ασύλου (AIDA). Έκθεση για την Ελλάδα, Επικαιροποίηση 2020, Ιούνιος 2021, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2021/06/AIDA-GR_2020update.pdf, σ. 198
- ⁸ Απάντηση του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, 23 Ιουλίου 2021
- ⁹ Άρθρο 46 παράγραφος 5 στοιχείο β) 4636/2020.
- ¹⁰ <https://www.gcr.gr/el/news/press-releases-announcements/item/1307-antithetes-sto-elliniko-kai-diethnes-dikaio-oi-eksaggelies-ton-ellinikon-arxon-gia-to-prosfgiko>
- ¹¹ Βάση Δεδομένων Ασύλου (AIDA). Έκθεση Χώρας: Ελλάδα, Επικαιροποίηση 2020, σ. 193–194.
- ¹² Άρθρο 46 παράγραφος 5 του Ν. 4636/2019.
- ¹³ Βάση Δεδομένων Ασύλου (AIDA), Έκθεση Χώρας: Ελλάδα, Επικαιροποίηση 2020, σ. 193–194.
- ¹⁴ Άρθρο 30 παράγραφοι 5 και 6 του Ν. 3907/2011.
- ¹⁵ Άρθρα 8–11, Αναδιτύπωση της Οδηγίας για τις Συνθήκες Υποδοχής· άρθρο 28 Κανονισμού Δουβλίνο III.
- ¹⁶ Ν. 4636/2019, άρθρο 46
- ¹⁷ Άρθρο 46 παράγραφος 2, Ν. 4636/2019
- ¹⁸ Το άρθρο 46 παράγραφος 3 του Ν. 4635/2019 προβλέπει επίσης ότι «ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο άπατρις που υποβάλλει αίτηση διεθνούς προστασίας κατά τη διάρκεια της υπό κράτηση περιόδου δυνάμει του Ν. 3386/2005 και του Ν.3907/2011 όπως έχουν τροποποιηθεί, εξακολουθεί να κρατείται, εκτός εάν αυτό είναι αναγκαίο, μετά από ατομική αξιολόγηση, και υπό τον όρο ότι δεν είναι δυνατή η εφαρμογή εναλλακτικών μέτρων, όπως αυτά που αναφέρονται στο άρθρο 22 παράγραφος 3 του Ν.10607/2011». Στην περίπτωση αυτή, η κράτηση μπορεί να επιβληθεί για τους λόγους που ήδη αναφέρθηκαν στην περίπτωση των αιτούντων άσυλο που υποβάλλουν αίτηση ενόσω βρίσκονται σε κατάσταση ελευθερίας.
- ¹⁹ Συμβούλιο της Επικρατείας 427/2009, 1127/2009, 2414/2008.
- ²⁰ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), Υπόθεση C-554/13, Zh και O Staatssecretaris van Veilingeid en Jusitie, 11 Ιουνίου 2015, παράγραφος 50
- ²¹ Συνήγορος του Πολίτη, Ειδική έκθεση για την επιστροφή υπηκόων τρίτων χωρών, 2018, σ.16.
- ²² ΑΠ5278/31-3-2021, Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε ερωτήσεις του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες
- ²³ ΑΠ5278/31-3-2021, Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε ερωτήσεις του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες
- ²⁴ Σύμφωνα με τον Ν. 3386/2005.
- ²⁵ Το νομικό πλαίσιο για τον σκοπό αυτό παρέχεται από τον Ν. 3907/2011, που ενσωμάτωσε στην Ελληνική νομοθεσία της Ελλάδας την Ευρωπαϊκή Οδηγία περί Επιστροφής 2008/115/ΕΚ. Έτσι, η διοίκηση της ελληνικής νομοθεσίας διακρίνει μεταξύ των διαδικασιών απέλασης (Ν. 3386/2005) και των διαδικασιών απομάκρυνσης και επιστροφής (Ν.37/2011).
- ²⁶ Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί Επιστροφής, άρθρο 15 παράγραφος 1. Βλέπε την Οδηγία περί Επιστροφής 2008/115/ΕΚ. Αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Εφαρμογής (European Implementation Assessment), σ.3. Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/642840/EPRS_STU\(2020\)642840_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/642840/EPRS_STU(2020)642840_EN.pdf)
- ²⁷ Απάντηση του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, 23

Ιουλίου 2021.

²⁸ Οπ.π.

²⁹ Ε. Παπαδοπούλου. (29 Μαρτίου 2021). Αυτοκτονία εικοσιετράχρονου Κούρδου στο Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών (ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α.) στην Κόρινθο. Εφημερίδα των Συντακτών - EFSYN. Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/287448_aytoktonia-24hronoy-koyrdoy-sto-prokeka-korinthoy

³⁰ Εφημερίδα των Συντακτών - EFSYN, (26 Μαρτίου 2021) Καταγγελία της ΚΕΕΡΦΑ (Κίνηση Ενωμένοι Ενάντια στο Ρατσισμό και τη Φασιστική Απειλή): Μετανάστης πεθαίνει αβοήθητος στην Κω. Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiomata/287152_kataggelia-keerfa-metanastis-pethane-aboithitos-stin-ko

³¹ Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA). (2020) Αντιρρήσεις για την Κράτηση: Παρατηρήσεις Σχετικά με τη Νομολογία. Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση <https://rsaegean.org/el/antirrhiseis-kata-kratisis-paratiriseis-epi-tis-nomologias/> (έκθεση στην ελληνική γλώσσα)

³² ΑΠ5278/31-3-2021, Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε ερωτήσεις του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες

³³ Εγκύκλιος 1604/16/1195968/18-6-2016. Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση <https://www.synigoros.gr/?i=foreigner.el.metanastis-egkyklio.379856> (ιστοσελίδα στα ελληνικά)

³⁴ Συμβούλιο της Επικρατείας 805/2018. Βλέπε επίσης «Γεωγραφικός Περιορισμός Αιτούντων Διεθνή Προστασία στα Νησιά». Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση <http://www.immigration.gr/2018/04/8052018.html>

³⁵ Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. (2019). Έκθεση του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες Αναφορικά με τη Διοικητική Κράτηση στην Ελλάδα – 2018. Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση <https://www.gcr.gr/el/ekdoseis-media/reports/item/1072-ekthesi-tou-esp-gia-tin-dioikitiki-kratisi-stin-ellada-to-2018>

³⁶ Βάση Δεδομένων Ασύλου (AIDA). Έκθεση Χώρας: Ελλάδα, Επικαιροποίηση 2020, σ. 203.

³⁷ Βάση Δεδομένων Ασύλου (AIDA). Έκθεση Χώρας: Ελλάδα, Επικαιροποίηση 2020, σ. 201-202.

³⁸ Άρθρο 39 παράγραφος 4 του Ν. 4636/2019

³⁹ TV Χωρίς Σύνορα (TVXS). (26 Ιανουαρίου 2020). Οι πρώτοι μετανάστες σε κλειστό κέντρο στην Κω, ενώ ο Μηταράκης επισκέπτεται το νησί – ο Βορίδης γιορτάζει. Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση <https://tvxs.gr/news/ellada/oi-prottoi-metanastes-se-kleisto-kentro-stin-ko-tin-ora-royo-mitarakis-episketetai-nisi->

⁴⁰ Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. (2019). Έκθεση του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες για τη διοικητική κράτηση στην Ελλάδα – 2018. Βλέπε επίσης ΕΔΔΑ, Α.Ε.Α κατά Ελλάδας, αριθ. 39034/12, 15 Μαρτίου 2018, § 82-85.

⁴¹ Άρθρο 30 Ν. 3907/2011.

⁴² Βάση Δεδομένων Ασύλου (AIDA). Έκθεση Χώρας: Ελλάδα, 2020 Επικαιροποίηση, σ. 208.

⁴³ Patrick Rhys Atack. (13 Ιουλίου 2021). Οι Επαναπροωθήσεις των Μεταναστών Που Επιχειρεί η Ελλάδα Παραβιάζουν τις «Αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης» και Πρέπει να Σταματήσουν. CGTN (Διεθνές Τμήμα του Κινεζικού Κρατικού Οργανισμού Μέσων Ενημέρωσης China Central Television). Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση <https://newseu.cgtn.com/news/2021-07-13/Greece-warned-migrant-pushbacks-violate-EU-values-and-must-stop-11RTqgfakw/index.html>

⁴⁴ Νέα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. (6 Ιουλίου 2020). Ερευνήστε Τις Καταγγελίες Επαναπροωθήσεων Των Αιτούντων Άσυλο Στα Ελληνοτουρκικά Σύνορα, απαιτούν τα Μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200703IPR82627/investigate-pushbacks-of-asylum-seekers-at-the-greek-turkish-border-meps-demand>

⁴⁵ Γραφείο του Υπάτου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. (2021). Έκθεση σχετικά με τις Μεθόδους Αντιμετώπισης των Επιπτώσεων των Επαναπροωθήσεων Προσφύγων στην Ξηρά και στη Θάλασσα Στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Migration/SRMigrants/Pages/Pushback-practices.aspx>

⁴⁶ Βάση Δεδομένων Ασύλου (AIDA). Έκθεση Χώρας: Ελλάδα, Επικαιροποίηση 2020, σ. 209-210.

⁴⁷ Άρθρο 43 του Ν. 4760/2020.

⁴⁸ Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), S.Z. κατά Ελλάδας, αριθ. 66702/13, Απόφαση της 21 Ιουνίου 2018, παράγραφος 40, και Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), Η.Α. και λοιποί κατά Ελλάδας, αριθ. 19951/16, Απόφαση της 28 Φεβρουαρίου 2019 <https://www.asylumlawdatabase.eu/en/content/ecthr-ha-and-others-v-greece-1995116-28-february-2019>

⁴⁹ Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA). (2021). ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ – Κράτηση

Μεταναστών Κατά το Πρώτο Εξάμηνο του 2021: Συστηματική Στέρση της Ελευθερίας και Έλλειψη Διορθωτικών Μέτρων. Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση <https://rsaeean.org/el/statistika-dioikitikis-kratisis-PROTO-examino-2021>. Βλ. επίσης Βάση Δεδομένων Ασύλου (AIDA). Έκθεση Χώρας: Ελλάδα, Επικαιροποίηση 2020, σ. 198.

- 50 Απάντηση του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, 23 Ιουλίου 2021
- 51 Απάντηση του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, 23 Ιουλίου 2021.
- 52 Συστάσεις της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) σχετικά με την εκτέλεση αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στις υποθέσεις MSS κατά Βελγίου και Ελλάδας και Rahimi κατά Ελλάδας, 15 Μαΐου 2019, σ.6. Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση <https://www.refworld.org/docid/5cfffceb04.html>
- 53 Συνήγορος του Πολίτη, 14 Ιουνίου 2021. Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση <https://www.synigoros.gr/resources/110621-dt-synedrio.pdf> (ελληνική γλώσσα)
- 54 Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κατά των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας/Πληροφορίες (CPT/Inf (2020))³⁵, Έκθεση προς την Ελληνική Κυβέρνηση σχετικά με την επίσκεψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κατά των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) στην Ελλάδα από τις 13 έως τις 17 Μαρτίου 2020, παρ. 11 και 13, σ. 63-64. Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση <https://rm.coe.int/1680a06a86>
- 55 Οπ.π.
- 56 Μεταξύ άλλων, Διοικητικό Πρωτοδικείο Ρόδου 148/2018, Διοικητικό Πρωτοδικείο Πειραιά 56/2019, Διοικητικό Πρωτοδικείο Καβάλας 429/2017, Διοικητικό Πρωτοδικείο Κομοτηνής 238/2018
- 57 Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2011), Διεθνές Μεταναστευτικό Δίκαιο, Ενημερωτικό Σημείωμα Αναφορικά Με Τα Διεθνή Πρότυπα για την Κράτηση Μεταναστών και τα Μέτρα Μη Προστατευτικής Κράτησης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Detention/DraftBasicPrinciples/IOM3.pdf>
- 58 Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Μεταναστών, Χόρχε Μπουσταμάντε, Αποστολή στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, Προσάρτημα, 5 Μαρτίου 2008.
- 59 Συμβούλιο της Ευρώπης: Συμβούλιο της Ευρώπης (2017), Νομικές και πρακτικές πτυχές αποτελεσματικών εναλλακτικών μέτρων αντί της διοικητικής κράτησης ή σε θέματα μετανάστευσης. Ανάλυση της Διευθύνουσας Επιτροπής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Εγκρίθηκε στις 7 Δεκεμβρίου 2017.
- 60 Άρθρο 48 παράγραφος 4 του Ν. 4636/2019.
- 61 Άρθρο 48 παράγραφος 3 του Ν. 4636/2019.
- 62 Απάντηση του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, 23 Ιουλίου 2021
- 63 Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθήνας 1537/2020, Διοικητικό Πρωτοδικείο Πειραιά 171/2020, Διοικητικό Πρωτοδικείο Πειραιά 132/2020, Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθήνας 469/2020
- 64 Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) . (2021) Αντιρρήσεις για την Κράτηση: Σχόλια σχετικά με τη νομολογία.
- 65 Ηνωμένα Έθνη. (1989). Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Ανακτήθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>
- 66 ΕΠΙΤΡΟΠΗ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Έκθεση του 2012, Ημέρα Συζήτησης Γενικού Χαρακτήρα. Τα Δικαιώματα Όλων των Παιδιών στο Πλαίσιο της Διεθνούς Μετανάστευσης https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/discussion2012/2012CRC_DGD-Childrens_Rights_InternationalMigration.pdf
- 67 Άρθρο 48 παράγραφος 2 του Ν. 4636/2019.
- 68 Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), Mahmundi και λοιποί κατά Ελλάδας, αριθ. 14902/10, απόφαση της 31 Ιουλίου 2012
- 69 Βάση Δεδομένων Ασύλου (AIDA), Έκθεση Χώρας: Ελλάδα, Επικαιροποίηση 2019, σ. 195-196.
- 70 Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), Η.Α. και λοιποί κατά της Ελλάδας, αριθ. 19951/16, Απόφαση της 28 Φεβρουαρίου 2019
- 71 Διεθνής Επιτροπή Νομικών (ICJ) και Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για Πρόσφυγες και Εξόριστους (ECRE) κατά της Ελλάδας, Καταγγελία αριθ. 173/2018, 12 Ιουλίου 2021
- 72 Άρθρο 43 του Ν. 4760/2020.
- 73 <https://www.ekka.org.gr/index.php/el/rolos-skopos-tou-ekka/statistika>

- ⁷⁴ Βλέπε https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fr/MEMO_16_1221
- ⁷⁵ https://equal-rights.org/site/assets/files/1304/equal_press_release_2021-08-04.pdf
- ⁷⁶ Οδηγία περί Επιστροφής 2008/115/EK, αιτιολογική σκέψη 16, διαθέσιμη στη διεύθυνση <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0115&from=EL>
- ⁷⁷ Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου, αριθ. 22414/93, 15 Νοεμβρίου 1996
- ⁷⁸ Saadi κατά Ηνωμένου Βασιλείου, αριθ. 13229/03, 29 Ιανουαρίου 2008
- ⁷⁹ Amuur κατά Γαλλίας, N 19776/92, 25 Ιουνίου 1996, παρ. 43
- ⁸⁰ Υποβολή του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες στην Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τις ομάδες υποθέσεων M.S.S. κατά Ελλάδας (αίτηση αριθ. 30696/09) και Rahimi κατά Ελλάδας (8687/08) https://www.gcr.gr/media/k2/attachments/SUBMISSION_OF_THE_GREEK_COUNCIL_FOR_REFUGEES_2020.pdf
- ⁸¹ Άρθρο 46 παράγραφος 2 του Ν. 4636/2019
- ⁸² Ν.3907/2011.
- ⁸³ Μεταξύ άλλων Διοικητικό Πρωτοδικείο Κομοτηνής 361/2017, Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθήνας 528/2019, Διοικητικό Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης 53/2017
- ⁸⁴ Μεταξύ άλλων Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθήνας 818/2020, Διοικητικό Πρωτοδικείο Μυτιλήνης 84/2020, Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθήνας 1367/2020, Διοικητικό Πρωτοδικείο Πειραιά 587/2020
- ⁸⁵ <https://www.refugeesinternational.org/reports/2021/6/24/ngo-letter-to-the-greek-ministry-of-migration-and-asylum-on-cuts-to-financial-assistance-for-asylum-seekers>
- ⁸⁶ <https://drc.ngo/media/bqofj1hj/greece-09-21-walling-off-welcome-joint-policy-briefing-september-2021.pdf>
- ⁸⁷ Άρθρο 15 παράγραφος 1 Οδηγία 2008/115/EK.
- ⁸⁸ Άρθρο 3 παράγραφος 7 της Οδηγίας περί Επιστροφής, βλέπε επίσης Βάση Δεδομένων Ασύλου (AIDA), Έκθεση για την Ελλάδα, Επικαιροποίηση 2020, Ιούνιο 2021. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο : https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2021/06/AIDA-GR_2020update.pdf, P.
- ⁸⁹ Βάση Δεδομένων Ασύλου (AIDA), Έκθεση για την Ελλάδα, Επικαιροποίηση 2020, Ιούνιος 2021. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο : https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2021/06/AIDA-GR_2020update.pdf, p.
- ⁹⁰ Βάση Δεδομένων Ασύλου (AIDA). Έκθεση Χώρας: Ελλάδα, 2020 Επικαιροποίηση, σ. 203
- ⁹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κατά των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας/Πληροφορίες (CPT/Inf (2020)) 35, Έκθεση προς την Ελληνική Κυβέρνηση σχετικά με την επίσκεψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κατά των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) στην Ελλάδα από τις 13 έως τις 17 Μαρτίου 2020.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Σε καθημερινή βάση, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες υποδέχεται και προσφέρει δωρεάν νομικές και κοινωνικές συμβουλές και υπηρεσίες σε πρόσφυγες και άτομα που προέρχονται από τρίτες χώρες και δικαιούνται διεθνούς προστασίας στη χώρα μας, ενώ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε ευάλωτες ομάδες, όπως οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, θύματα εμπορίας ανθρώπων κλπ. Ανώτερος στόχος είναι η προστασία και η ομαλή ένταξή τους στη χώρα μας.

OXFAM

Η Oxfam είναι μια διεθνής συνομοσπονδία 21 οργανώσεων, η οποία συνεργάζεται με τους εταίρους και τους συμμάχους της και προσεγγίζει εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Μαζί, αντιμετωπίζουμε τις ανισότητες για να τερματίσουμε τη φτώχεια και την αδικία, τόσο τώρα όσο και μακροπρόθεσμα – για ένα ισότιμο μέλλον. Απευθυνθείτε σε οποιαδήποτε από τις παρακάτω μη κυβερνητικές οργανώσεις για περισσότερες πληροφορίες ή επισκεφθείτε τις:

www.gcr.gr/en / www.oxfam.org

**GREEK
COUNCIL
FOR
REFUGEES**

OXFAM

Oxfam Αμερικής (www.oxfamamerica.org)
Oxfam Νέας Ζηλανδίας (www.oxfam.org.nz)
Oxfam Αυστραλίας (www.oxfam.org.au)
Oxfam Βελγίου (www.oxfamsol.be)
Oxfam Βραζιλίας (www.oxfam.org.br)
Oxfam Καναδά (www.oxfam.ca)
Oxfam Κολομβίας
ac.oxfam.org/countries/colombia)
Oxfam Γαλλίας (www.oxfamfrance.org)
Oxfam Γερμανίας (www.oxfam.de)
Oxfam Μεγάλης Βρετανίας (www.oxfam.org.uk)
Oxfam Χονγκ Κονγκ (www.oxfam.org.hk)

Oxfam IBIS (Δανίας) (www.oxfamiba.dk)
Oxfam Ινδίας (www.oxfamindia.org)
Oxfam Intermon (Ισπανίας) (www.oxfamintermon.org)
Oxfam Ιρλανδίας (www.oxfamireland.org)
Oxfam Ιταλίας (www.oxfamitalia.org)
Oxfam Μεξικού (www.oxfammexico.org)
Oxfam Novib (Ολλανδίας) (www.oxfamnovib.nl)
Oxfam Κεμπέκ (www.oxfam.qc.ca)
Oxfam Νότιας Αφρικής (www.oxfam.org.za)
KEDV (Τουρκικό Ίδρυμα για την Προώθηση της
Γυναικείας Απασχόλησης) (www.kedv.org.tr)

